

IGEHIRDETŐ

EGYHÁZI BESZÉDEK GYŰJTEMÉNYE

Kiadják

Révész János

év. lelkész

Soltész Elemér

ref. lelkész

szerkesztők

Megjelenik havonként

Tartalom

Zábrák Dénes soproni év. lelkész: Az új tanév jelszava (Iskolai év megnyitásakor). — *Melkó* István vasmegyeri ref. lelkész: A keresztyén szülék és gyermekek viszonya (Vasárnap). — *Kund* Sámuel répczelaki év. esperes-lelkész: Az örök élet nagy kérdése (Vasárnap). — *Droppa* Samu oroszlányi év. lelkész: Kegyelemből üdvözülnünk (Vasárnap). — *Tóth* Kálmán gárdonyi ref. lelkész: Isten temploma (Vasárnap). — *Kiss* Samu nagybarátfalui év. lelkész: Szenvedés és öröm (Vasárnap). — *Jancsó* Sándor nagyenyedi ref. lelkész: Istennek kell inkább engedni, hogynem az embereknek (Vasárnap).

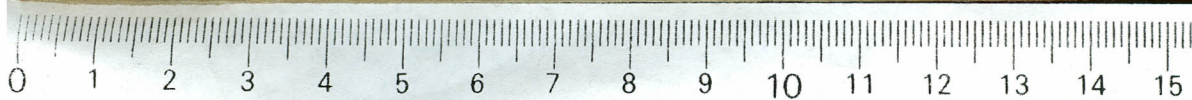
Melléklet

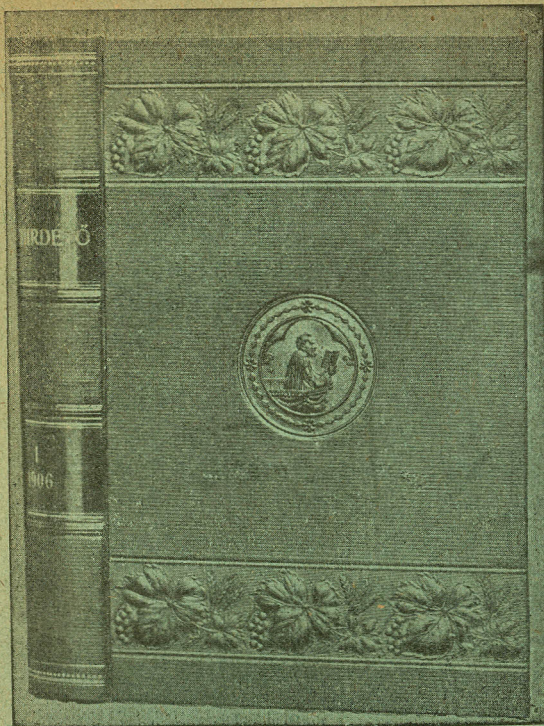
Melkó István: Imádság egyházi beszéd előtt és után.

Kiadóhivatal
Nagybánya
Hid-utca 19. sz.

Nánásy István
nyomása
Nagybánya

Egész évre 12 K
Félévre . . 6 K
Negyedévre 3 K

Bekötési táblát az IGEHIRDETŐ I—V. évfolyamához darabonként 1 koronáért bérmentve küld Dávidházy Kálmán könyvkötészete (Debreczen, Fűvészkert-utca 9. sz.).

Interurbán-telefon :
Révész 18. — Soltész 19.

Előfizetőinkhez. Az októberi füzet vasárnapi és alkalmi beszédeket hoz.

Sajnosan tapasztaltuk, hogy az augusztusi füzetből feltűnően sok példány tévedt el a postán. A hiányt szívesen pótoljuk, míg van miből. De szíveskedjék a reklamációt legkésőbb *a hónap ötödikéig* beküldeni.

M. I. *Vasmegyer.* Megkaptuk a másodikat is. A mostani tiszteletdíját előfizetésül számoltuk el. — K. S. *Répczelak.* K. S. *Nagybarátfalu.* Hasonlóképpen. — V. P. Sz. „... ha megfelelőnek méltóztatik találni...” Sajnos, egyáltalában meg nem felelőnek méltóztatott találni. — Cs. B. *Furta.* A felvonulásról szóló hirt olvasva, arcunkon az a mosoly futott át hirtelen, amelyikkel a Szabolcska *magyar papja* a kongruáról szóló hirt fogadta. Ámbátor meglásuk. Hátha mégis elhírtelenkedtük a — mosolyt. Várunk.

Az IGEHIRDETŐ I—V. évfolyama kapható a kiadóhivatalban; füzve 10 K, kötve 12 K egyenkint.

Ugyanott: Soltész János konfirmációi kátéja. Egy drb 24 f, tíz vagy több példányban drbja 20 f.

A „*Vasárnapi Ujság*“ augusztus 20-iki száma feltűnést keltő képeket közöl gróf *Khuen-Héderváry* Károly miniszterelnök hédervári kastélyáról, kiküldött fényképészének fölvételei alapján. A többi képek közt vannak: képek a londoni koronázási kiállítástól, a londoni dokk-munkások sztrájkjáról és a Carlton-szálló égéséről, a legujabb palesztinai ásatások eredményeiről, a kolozsvári gyógynövénytelepről, Liszt szülőházáról, a Kálvin-tér szabályozási tervéről, a franzenfestei erdőégésről, a marosszentannai 600 éves freskóról stb. Szépirodalmi olvasmányok: *Kafka* Margit regénye, *Lampérth* Géza és *Kosztolányi* Dezső versei, *Koronghy* Dénes novellája, *Atherton* angol regénye, *Takáts* Sándor cikke Balassa Bálint fiáról. Egyéb közlemények: *Hajós* Henrik uszóbajnok képe, érdekes magyarázó cikkek a képekhez. Tárca-czikka a hétről s a rendes heti rovatok. Irodalom és művészet, sakkjáték stb. — A „*Vasárnapi Ujság*“ előfizetési ára negyedévre 5 korona, a „*Világkrónika*“-val együtt 6 korona. Megrendelhető a „*Vasárnapi Ujság*“ kiadóhivatalában (Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. sz.) Ugyanitt megrendelhető a „*Képes Néplap*“, a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre 2 korona 40 fillér.

AZ UJ TANÉV JELSZAVA.

— Iskolai év megnyitásakor. —

1. Móz. 32, 26.

Kedves gyermekeim, tisztelt tanítók és szülők, testvéreim a Krisztusban!

Nem bocsátlak el téged, míg meg nem áldasz engemet. Így szólt egykor Jákob pátriárka, midőn hosszas vándorlásából hazatérve, az ígéret földének határához érkezett Peniélbe és a pirkadó hajnal sugárainál az Urnak angyalával tusakodott. Ekkor nyerte erős hite és Istenhez való rendíthetetlen ragaszkodása következtében azt a szép nevet is: *Izrael*, ami annyit jelent, hogy *Istennel győzedelmesen viaskodó*.

És midőn mi a mai napon, ez ünnepélyes órában összesereglettünk, itt ebben a mi *Peniélünkben*, az Isten házában, hogy az új tanévet Isten segítségével megnyissuk; midőn minket is gyermekeink testi-lelki fejlődésének egy új és értékes időszaka köszönt s arcunkat az új reménynek, a szent vágyódásnak és nemes törekvésnek hajnalsugárjai ragyogják körül, tehetnénk-e mást, mint hogy Jákob példája szerint szent bizalommal megragadjuk a mi mennyei Atyánknak áldó kezét s ily fogadást teszünk: *Nem bocsátlak el téged, míg meg nem áldasz engemet*; tudván azt, hogy minden jó adomány ötöle száll alá.

Új iskolai évnek kapuja tárul föl előttünk ma. A pihenésnek, az üdülésnek vidám napjai elmúltak, az új tanév komoly munkára szólítja ismét a tudománysozomjas ifjúságot. Az iskolának az ember egész életére, fejlődésére döntő befolyása van. A tanulóévek benyomásai, emlékei a legélénkebbek és legmaradandóbbak életünkben. Szellemi

életünk fölébredésével, mint kis gyermekek, dobogó szívvel lépünk be az iskolába s mint serdülő ifjak és hajadonok veszünk attól bucsút s lépünk ki az élet küzdelmes mezejére. Ki hogyan használta föl a hasznos ismeretek gyűjtésére szánt drága időt, attól függ nagyrészen jövőnk boldogulása.

Az iskola eme nagy jelentőségének tudatában ma is, az új tanév küszöbén imára kulcsoljuk kezeinket, égre emeljük szemünket, így szólván: *Nem bocsátlak el téged, mig meg nem áldasz engemet.*

Ez legyen az új tanévben jelszava

1. *a tanítóknak és szülőknek, valamint*
2. *a tanuló ifjuságnak is.*

1.

Tisztelt tanítók, szeretett munkatársaim az Ur szőlőjében! Lehet-e szebb, magasztosabb hivatás, dicsőbb föladat, mint a serdülő nemzedék nevelése és oktatása? Valamint a külső természetben legszívesebben járunk kora reggel, mikor még a friss harmat csillog a nyiló virágokon: oly üdítő a gyermekesereg körében való munkálkodás is, melynek tiszta szemében, viruló arcán még az ártatlanság, a szellemi fogékonyság kristály-harmata rezeg. Az ifjuságot, a nemzet, az egyház, a társadalom jövőjét oktatni, vezetni, idomítani valóban szép, bár nehéz hivatal. De éppen azért szükséges, hogy a tanítónak határozott elvei legyenek, melyek után indul, hogy növendékei szerencsés és boldog jövőjének alapját megvethesse, hogy ne habozzon, ide s tova ne hajtsa őt a tudománynak akármely szele, hanem szilárdan álljon azon az alapon, melynek szegletköve a Jézus Krisztus, ezt mondván: *Nem bocsátlak el téged!* Haladó korunk mind többet követel már a népiskolától is. Ám segítsük gyermekeinknek elsajátítani a hasznos, a nélkülözhetetlen ismereteket, hogy egykor hivatáskörükben becsülettel megállhassanak; de ne feledjük soha, hogy a nevelés, a kedélyképzés, a szívnyemesítés a földolog, hogy e nélkül a legmagasabb műveltség is értéktelen csillogás, sőt kétélű fegyver, mely többet árt, mint használ. A tanítás csak eszköze a nevelésnek s az erkölcsi tisztaság, a

keresztyén jellem az iskolai képzésnek legszebb gyümölcse. Az Istennek félelme kezdete a bölcseségnek. Ezt pedig csak úgy érzük el, ha példányképül a Krisztust választjuk. Nem bocsátlak el téged!

Evangéliomi egyházunk az iskolát kezdettől fogva az egyház, Isten országa veteményes kertjének tekintette és azt nagy áldozatok árán is fejleszteni és fölvirágoztatni törekedett. Ámde mi volna az evangélikus iskola evangéliomi szellem nélkül?! Szeretett szolgatársaim az Urban! Midőn mi népiskolánk régi jó hírnevét minden igyekezetünkkel fentartani és növelni iparkodunk, derék magyar hazafiakat és honleányokat nevelünk, neveljük egyszersmind jó keresztyéneket, hitbúzgó protestáns egyháztagokat is, amilyenek a mi atyáink, e szent gyülekezetnek jó és balsorsban tántoríthatatlan hitű ősei voltak. Ezt pedig nem az által érzük el, hogy az előírt hittant pontosan és lelkiismeretesen betanítjuk; ez mind nem vezet célhoz, ha maga a tanító nem áll szilárdan a hitben. *Simon, Jónának fia, szeretsz-é engemet?* Háromszor kérdezte ezt az Ur Pétertől s csak mikor háromszor nyerte feleletül: *Uram, te mindent tudsz, te tudod, hogy szeretlek téged*, csak akkor bizta rá az ifjuság nevelését, mondván: *Legeltesd az én bárányaimat!* Ezt kérdezi az Ur ma is mindegyik népnevelőtől az új tanév küszöbén s én hiszem, tudom, hogy ti is egy szívvel, lélekkel, szent lelkesedéssel, magasztos és felelősségteljes hivatástoknak teljes tudatában így felelték: *Kihez mennénk Uram? . . Nem bocsátlak el téged, mig meg nem áldasz engemet.*

Azért nyugodt lélekkel rátok bizzuk, kertészkedő gondjaitokba ajánljuk e kis csemetéket, hogy őket Isten dicsőségére evangéliomi egyházunk, szeretett magyar hazánk és a keresztyén társadalom jóvoltára gyengéd szeretettel, nyájassággal és türelemmel ápolni, nemesítgetni, a jó erkölcsökben gyarapítgatni meg ne szünjetekek, tudván, hogy a ti fáradozástok nem leend hiábavaló az Urban.

Mig meg nem áldasz engemet! Óh az Ur eddig is megáldotta, ezután is szívesen megáldja lelkiismeretes munkátokat és óhajtott sikerrel koronázza azt. Önfeláldozó fáradozástoknak édes gyümölcse, gazdag jutalma az a bol-

dogító tudat leend, hogy kezeitek alól ép és egészséges nemzedék került ki, hogy Isten országát építettétek s kötelességeket híven teljesítettétek. S ha fáradságos verejtékteket az emberek nem jutalmazták is érdem szerint, a mindentudó Isten maga biztat benneteket: Tudom a te cselekedetidet, a te fáradságodat és türeseedet . . . Jól vagyon, jó és hív szolgám!

S ti szülők, kiknek első sorban fekszik szíveteken gyermekeitek sorsa és boldogsága, igyekezzetek az iskola munkálkodását otthon, házi tűzhelyetek mellett, komoly intéssel, jó példaadással, szeretettel, a vallásos és egyházas érzület ápolásával előmozdítani. Legyen családi jel-szavatok: Nem bocsátlak el téged, Uram, mig meg nem áldasz . . . és tapasztalni fogjátok, hogy ha a házi és iskolai nevelés karöltve búzgólkodik a serdülő nemzedék meg-nemesítésén, a gazdag aratás, öröm és jó előmenetel nem maradhat el.

2.

De főképpen ti, édes gyermekeim, ti ragadjátok meg ma a gyermekek hűségese barátjának, Jézusnak áldó, védő, vezető kezét s szóljatok így a kegyes Jákobbal: Nem bocsátlak el! Ne feledjétek, hogy mennyi hálával tartoztok ti jó szüleiteknek és derék tanítóitoknak, akik egész életöket a ti boldogítástokra szentelik, akik semminemű áldozattól nem riadnak vissza, csakhogy titeket előbbre vigyenek a jó úton. Szívöknek minden dobbanása az irántatok való szeretetet hirdeti, ajkuknak minden szava a ti javatokra czéloz, keblöknek minden sóhaja titeátok kéréldást Istentől.

Háláljátok meg nekik jószágukat szorgalmas tanulás, lelkiismeretes kötelességteljesítés, jó magaviselet és erkölcsös élet által. Növekedjétek abban, aki a fő, t. i. a Jézus Krisztusban. Előljáróitok iránt való tisztelet, egymás iránt való nyájasság, békességszeretet és ártatlanság legyen zsenge korotoknak legszebb ékessége, hogy iskolában, úton-útfélen, társaságokban és a családi, testvéri körben azonnal lássa mindenki: Ime, ezek valóban protestáns tanulók, Istennek gyermekei és a mennyországoknak örökösei.

Járjatok a Krisztussal és ő megáldja, megszenteli ifjuságtokat. Akkor ez évi fáradozástok sem lesz hiábavaló; mert növekedtek testetek állapotában, bölcsességben, Isten és emberek előtt való kedvességben s egykor mint az anyaszentegyház kertjének nemes fái, nemes gyümölcsöket fogtok teremni, Istennek dicsőségére és önmagatoknak üdvére.

Hogy pedig mindeme szép reményeink teljesedésbe menjenek s e ma megkezdett tanévet is jó sikerrel folytathassuk és szerencsésen befejezhessük, emeljük föl szívünket a minden áldások kutfejéhez, a mi mennyei jó Atyánkhoz, így fohászokdván:

(Ima.)

ZÁBRÁK DÉNES.

A KERESZTYÉN SZÜLÉK ÉS GYERMEKEK VISZONYA.

— Vasárnapi. —

Péld. 10, 1.

A bölcs Salamon nevéhez fűződő példabeszédes könyvet, melyből mai elmélkedésem ígét merítettem, a sok aranyból, ezüstből, minden drágaságnál becsesebb szentíratok közt méltán lehet az emberi bölcsesség s gazdag tapasztalat ama kincses bányájának nevezni, melyből az élet minden kisebb-nagyobb eseményei, körülményei közt útbaigazító tanácsokat s ismereteket szerezhet az arra szomjúhozó lélek. Rövid sorokban a mindennapi élet által ezerszer meg ezerszer igazolt bölcs gondolatok rejlenek itt; néhány vonással megrajzolt képben vagy találó hasonlatban maga a való élet tükröződik azzal a gazdag színváltozattal, melyből hol az öröm, hol a lehangoltság érzetével teljesedik meg a szív; egyes részletek, parányi igék mind megannyi égető szikrák, melyek mint a magasságban született égi tűz, átjárják az ember egész valóját s ott veszedelembé ejtő tulajdonságokat elpusztítanak s föl-emelő, újjászülő igazságok érvényesülésére utat, tért nyitnak.

Amit a Példabeszédek könyve rejt magában, attól öröm és boldogság, új élet sugarai áradnak szét nemcsak az egyedülálló egyén, hanem a közös célok, benső érdekek által összefűzött család és társadalom lelki világán is. Sok esetben világosító szövétnek ez azok számára, kik rendeltetésüknél s hivatásuknál fogva felelősséggel tartoznak övéikért mind Isten, mind ember előtt s azok részére is, kik a családi s társadalmi viszony éltető, erősítő hatása nélkül megállani önerejükből egy pillanatig sem tudnának.

Ez a mai szent lecke is, melyben a családi életet

tanulságosan jellemző vonásokkal van megörökítve a szűkebb körü társadalmi boldogság és boldogtalanság kútfeje, nem azt igazolja-é, hogy ha egy-egy ilyen erőteljes, őszinte, tiszta íge megüti lelkünket, lehetetlenség, hogy olyan ére-nyek követésére ne buzduljunk, miket talán eddig elhanya-goltunk, vagy esetleg abban a jó föltevésben, minek eddig is követői voltunk, továbbra is szilárdul megálljunk!? Ha kiszakítom magamat egy kissé a szellemi gazdagság-nak abból a nyájas köréből, melyet a példabeszédes könyv mélységes tartalma és sokoldalúsága képez, ha csupán erre a néhány őszinte szóból álló alapígre tekintek, meg-vallom, hogy a minket komolyan érdeklő életnek olyan titkai tárulnak föl előttem, melyek tirátok nézve sem lehet-nek közönyösek.

Mit is fejteget rövid vonásokban az alapíge?

Egy ősi, megbecsülhetetlen emberi viszonyt: a szülék és gyermekek viszonyát; mert ha ez nem így állana, akkor a jó gyermek bölcsesége aligha tudna örömezzéseket szülni a szívekben; a bolond fiu magaviselete pedig a szégyen-érzet által nem igen gyakorolna lesújtó hatást azokra, kik a téves vagy rossz gyermeknevelés keserü gyümölcseit szakgatni kénytelenek! Az alapíge tehát valósággal fölhív minket arra, hogy teljes odaadással foglalkozzunk az ember-ség legősibb és legszentebb viszonyának: a szülék és gyermekek viszonyának a vizsgálatával; különben vagy ridegen hangzó kijelentés, vagy pedig egyoldalú értelme-zésre vezető szöveg volna a fölolvastott szent leczke.

Ez órában, hogy alapígenk fenséges igazságát ke-blünkbe zárhassuk, foglalkozzunk kissé behatóbban *a ke-resztyén szülék és gyermekek viszonyának alapos meg-ismerésével*, annival inkább, mert ez a viszony az életben

1. az igazi örömök szülője, de egyszersmind
2. a leggyógyíthatatlanabb fájdalom okozója.

1.

A bölcs fiu örvendezteti az ő atyját; ezekkel a szavakkal kezdődik a mai szent leczke. Mintha csak azt mondaná ezzel a Példabeszédek könyvének írója, hogy akit az Ur gyermekekkel áldott meg, aként rendezze el

házának dolgait, aként ejtsen el minden szót, hogy az Isten vezérlő gondoskodása mellett gyermeke szellemi, erkölcsi fejlődésében, előhaladásában gyönyörködhessék.

A szent ígének ez a néhány idézett szava tehát több az egyszerű kijelentésnél; valóságos felhívás az a szülőkkel szemben a nagy és szent munkára: a józan, értelmes gyermeknevelésre. Mert ne higgye közülünk senki azt, hogy akár a múltban, akár a jelenben a gyermeknevelés terén elért magasztos eredmények a könnyedén, minden fáradtság nélkül végzett munkának voltak s lesznek a gyümölcsei. Amint a keményre taposott ugart nagy szorgalommal s megfelelő eszközökkel lehet termékeny barázdákra hasogatni, olyan erőfeszítéssel kell munkába venni a gyermek keblében szunnyadó lelket is.

Akármerre tekintünk, akár az emberi nemzet kiválóbbjainak a történetén pihenjen meg tekintetünk, vagy pedig a magunk élete folyását vizsgáljuk: a családi élet legelső feladatát: a gyermeknevelést mindenütt és mindenkor a legnehezebb, de egyszersmind a legmegnyugtatóbb eredménynyel járó foglalkozásnak találjuk. A történeti tények és példák, azt hiszem, hogy minden elméleti fejtegetésnél s elvi kijelentéseknél jobban bizonyítanak.

Az amerikai Egyesült-Államok legelső elnökéről *Washington* Györgyről jegyezte fel a történetírás, hogy ő egyéniségének azt a csodálatraméltó hatását, mely szerint egyetemes boldogságot szülő tetteivel nevét az emberiség történetében halhatatlanná tette s alkotásával a dicsőség és megtiszteltetés magaslatára emelkedett, egyenesen annak az édes anyának tulajdoníthatta, ki korai özvegysége daczára, népes családjában szerénysége, gyöngédsége, szigoru vallás-erkölcsi felfogása által mindig rendet tudott teremteni s e mellett még messze kiterjedő gazdasága is felvirult az erélyes és okos fáradozás nyomán. Igen, mert gyermekei mindegyikét olyan lénynek tartotta, kik által terjedni kell itt a földön az igaz ismeretek s az erkölcsi-ség határainak; kiknek hivatásuk egyengetni az örökkévalóság s a halhatatlanság utját!

Hazánk dicső emlékezetü nagy fia, gr. *Széchenyi István*, a legnagyobb magyar, ki alkotási vágyával, magasz-

tos terveivel századokat megelőzve ott járt, hol már az erőteljes Uj-Magyarország körvonalainak kell kibontakozni, midőn nemzetszefentartó s életető alkotásokra hevült s dicsőség fénye övezte homlokát, nem tudta visszafojtani az igazság erősbödő szavát, maga beismeri, hogy „ami csekélyt Istenért és hazámért teszek, szülém, a te munkád; mert tűz és fegyver közt imádsággal tartottál; betegágyamban te magad ápolgattál; te plántáltad szívembe a jót, melyben vagyok és leszek! Ezért rád szálljon az Istennek áldása!”

Főlemlíthetem még azt is, K. T! hogy hazánk egyik legnagyobb költőjében (Arany J.) az eszmények szeretetét, a vallásos igazságok után való rajongást a szülei kebel mélységes hite s nemes érzülete ébresztette föl s fokozta odáig, hol a halhatatlan alkotások szépségeibe örömmel merül a vizsgálódó lélek.

Ezek a szülei s családi életjelenségek, ezek a titkos és nyílt befolyások talán mind a könnyelmű életfelfogásnak a bizonyosságai; nem pedig annak az éjet-napot egygyé tevő tudatos küzdésnek s önfeláldozásnak, mely mint az éji harmat, zaj nélkül, észrevétlen viszi be a gyermek lelki világába a jónak, igaznak szeretetét?!

Azért az örömeért, amit a jó gyermek nyújt a szülei szívnek, már előzetesen s nagyon korán oda kell adni a kebel minden buzgalját, a test és a lélek egész munkabíró eréjét; maradandó s boldogságot szülő eredmények csakis kitartással s nagy lelki erővel végzett munkák nyomán fakadnak! Sok kötelességnek, nehéz, fárasztó dolognak az emlékét ujtja fel a szülei szívben a Példabeszédek könyvének e néhány szava: *A bölcs fiu örvendezteti az ő atyját*; mert az Ur fáradság és küzdelem nélkül mit sem ad; nem adja könnyen különösen az élet igazi örömét: a szülék lelki világának megnevezhetetlen boldogságát.

Azonban a fölolvastott alapíge szavainak értelmét csak úgy foghatjuk fel a maga teljes egészében, ha nem hagyjuk figyelmen kívül a családi viszony másik tényezőjét, a gyermek lelkének hajlamait és befogadó képességét. Mert ez az ősi szent viszony nem csupán egyoldalú kötelezettséget tartalmaz, hanem magában foglalja azt is, hogy mint a szomszjúhozó föld a légköri nedvességet, úgy szívja ma-

gába a gyermek szüleinek minden bölcs intelmét s jószágos oktatását.

Ha nincs, aki meghallja az Isten imadására hivatató harangszót, üresek a templomok; ha nincs hajlama, kedve a gyermeknek lelkébe ölelni szülei tanácsait, visszhang nélkül vész el a szeretetteljes tanítás s üres lesz a lélek szent temploma. Ugy éri el célját a családi nevelés magasztos munkája, ha a gyermek már az élet hajnalán megérti, megérzi, hogy amit lát, hall, amit a családi élet légköréből magába sziv, az mind-mind drága kincse a szülők keblének, nélkülözhetetlen eleme a sikert arató küzdelmeknek s ragyogó napfénye annak az örökkévaló szeretetnek, mely munkára hív, munkára buzdít s a híven végzett munka után áldással, meglelégedéssel jutalmaz. A bölcsesség, jószág, nemes meggyőződés ígéit visszhangozni kell a gyermek ajkának is nagyon korán; kell, hogy szülei szaván, tettén, példaadásán olyan figyelemmel csüggyön, mint a gyümölcs a fán; a szülők búzgó imája, Istenre mutató elmélkedése titkon alászálló harmatként hassa át az ifju szívek világát s ne menjen feledésbe egyetlen ígécskéje a jó szülők ajkának, hogy mint a nap sugárzó fénye életet költ a földben s a föld színén, úgy ébredjenek fel a gyermekek lelkében mindazok a vágyak, hajlamok, szent elhatározások, melyek többről többre, nyereségről nyereségre viszik az élet bölcsességére szomjúhozó ifju lelkeket. Szülei önfeláldozás, szeretetteljes, céltudatos nevelés, gyermeki hála s búzgó odaadás: ezek, ezek készítgetik elő a szülők és gyermekek viszonyát annyira, hogy az minden időben szülője a legigazibb örömöknek!

2.

A bolond fiu pedig szomorusága az ő anyjának. Abból a benső viszonyból, melynek áldásos, örömet szülő természetét az imént tüntettem fel, a keserűség és fájdalom forrásai is fakadhatnak, ha célú tévesztett eszközökkel, avagy lelkiismeretlenséggel fogunk a gyermekneveléshez.

A folyton terjedő s nagyobb-nagyobb hatalmat vevő tüztenger nem okoz akkora gyógyíthatatlan bajt, mint a téves alapon megkezdett, vagy könnyelműen, felületesen

végzett nevelési munka. Mindazokat a nagy jelentőségű, az élet mélyére ható szomorú következményeket, melyek a hibás gyermekneveléssel kapcsolatosak, melyektől egy ember, egy család, közvetve egy társadalom balszerencséje függ, mindazok, kik az emberi élet nagy törvényeit ismerik, már régtől fogva olybá veszik, mint romba döntését a jövő alapjának, könyörtelen megtagadását az életet hirdető és sugárzó Isten Lelke akaratának; ezért fakadtak az Ur Jézus ajkán a szívek mélyére ható igazságnak keserű szavai, mint rettenetes ítélet: *Aki megbotránkoztat egyet e kicsinyek közül, akik énbenem hisznek, jobb annak, hogy malomkövet kössenek a nyakára és a tenger mélységébe vessék* (Máté 18, 6.). Megbotránkoztatni csak egyet is a kicsinyek közül! Milyen félelmetes, elviselhetetlen ez így is; hátha még a megbotránkoztató maga a szüle, ki a maga véréből támadt, az önvérével táplált emberi lényt szolgáltatja ki a bűnök pusztító hatalmának . . .

Mert gondoljátok meg, K. T! a tesvér vérével önmagát befertőztetett Kain, az apa gyarlósága fölött egykedvűen pálczát törő Khám, a pártütés izgalmaitól elkábult Absolon s a tékozló fiuk egész serege, nem egyedül s kivételesen állanak annak a siralmas történetnek közép-pontjában, melynek szomorú s borzalmas hátterét az Istentől s a ragyogó földi erényektől való elfordulás, a teljes romlottság teszi oly megrendítővé! A rossz és hibás nevelés átkos következménye valósággal ijesztő sötét árnyéka mai családi és társadalmi életünknek is! Igaz, hogy a mindinkább terjeszkedő gonosz ellensúlyozására ott vannak a felvilágosodás, az értelmes meggyőzés szolgálatába állított iskoláink; mégis hol nyílt tereken, kint az utcák szögletén, hol titkon, az éber figyelem elől elrejtőzködve, a megalázó bűnök karjain dobzódnak gyermekeink; ki észszel, ki szívvel, ki szóval, ki tettel meghurczolja, meggyalázza a tökéletes, igaz életnek azt az eszményét, melynek szerelmét az iskola s a templom falain belől ültetgeti, oltalmazza a krisztusi önzetlen jóakarat s mélységes szeretet.

Hol itt a magyarázata a szemmel látható eltévelyedésnek, visszafejlődésnek, avagy annak a megsiratni való

erkölcsi bukásnak, mely a jobb jövő reményeinek, a gyermekek testi-lelki pusztulásának a sírját ássa meg? Midőn munka közben vagy munkán kívül a pihenés nyugalmas óráiban a káromlás, fajtalanság válogatott szavaival szinte kérkedő gyermeksereget látok, vagy olyanokat, kik egymást sértve, üldözve, szembehelyezkednek már az élet hajnalán a legszentebb isteni parancscsal, a szeretet parancsával is: mintha ezekből a felém torlódó sötét jelenségekből azt olvasnám ki, ami a mennydörgés megrázó hangjához hasonlóan ítéletet dörög, elítéltetést kiált: Szüleim sem járnak előttem jó példával; azoknak is mindennapi kenyerök a káromlás, a valótlanosság hirdetése; ők sem tudnak lemondani a folytonos bántalmazás, boszúállás, szeretetlenség pokoli terveiről; miért lennék különb, mint az, aki nálam magát sokkal erősebbnek és okosabbnak tartja; bizonyára az a helyes, az a követésre méltó, amit a felnőttek példája mutat! A figyelő gyermeki lélek ez az ösztönszerű okoskodása, K. T! nagyon természetes; mert a vakon született, ki még nem láthatta a nap ragyogó tűztengerét, miképpen gyönyörködhetnék az Isten remek alkotásában; az, aki csak szennyes, lealázó bűnök társaságában él, miként álmodhatnék arról, hogy még szép és magasztos dolgok is vannak ezen az emberlakta világon? Minden — főképpen az erkölcsi — tulajdonok s igazságok sorsa a gyermek lelki világára nézve teljesen attól függ: tudnak-é, akarnak-é, szeretnének-é a szülék olyan hatást gyakorolni övéikre, hogy az által az erény és igazság diadala itt e földön biztosíttassék?

Óh mily nagy a gyarlóság; milyen tömérdek a kötelességmúlasztás itt e téren; magukra hagyott, kényén nevelt, goromba, illetlen beszédekkel megmérgezett, az erkölcstelenség italával táplált gyermekektől nem lehet semmi jót várni; csodaszámba menne, ha jót cselekednének; elhalványul rajtuk lassanként az isteni hasonlatosság fenséges vonása; fejletlen lelkökre rátelepszik a sivár élet fojtó köde; szemök előtt homályba vész a cél; kezökben kicserélődnek az eszközök; a tisztességtelent ragadják meg teljes erővel; érzékeikre nem hat a jó; az ég a maga isteni irgalmával s határtalan kegyelmével nem kell

nekik, a bűnök rózsáit szakgatják inkább . . . az ily bolond, szerencsétlen gyermek nem méltán lehet-e szomorúsága, szégyene az ő anyjának?

Itt is kinyilatkoztatom, hogy némely esetben a gyermekek velök született hajlama s lelkek befogadó képessége is oka a családi életben érezhető fájdalomnak s lesújtó tapasztalatoknak; de ez a legritkábban előforduló jelenség; rendesen úgy van, úgy is lesz, míg a szülők és gyermekek között való viszony fennáll, hogy amilyen irányt szabott az előhaladásra a szülei jóakarata, amilyen természetű benyomásokat gyakorol a fejlődő lélekre az atyai, anyai gondoskodás, rendszerint úgy alakul ki az élet, úgy következik el a megfutott pálya dicsősége vagy dicstelensége. Nehéz, súlyos keresztje van annak a szülőnek, ki a gyermeknevelés első perczének könnyelműségét bűnös következetességével csak öregbítette; bárhogy tiltakozzék is, bárhogy vádolja meg a vele összeköttetésben álló személyeket s tényezőket, midőn mulasztásának keserű következményeivel számolni kell, méltó az ítéletre: *A bolond fiu szomorusága az ő anyjának.*

*

K. T! Ha figyelemmel voltatok beszédem folyása iránt, megismerhettétek a szülők és gyermekek életbevágó viszonyának jelentőségét, boldogságot és boldogtalanságot szülő természetét. Az alapíge nagyon régi igazságot tartalmaz; ezer meg ezer év lezajlása után kétségbe vonhatjuk-e azt ma is? Nem mindig érvényesül-e az most is lesújtó és fölemő hatásában?

Ne legyünk tehát közönyösek egy pillanatra sem e legősibb, legszentebb viszony ápolása, fejlesztése iránt; aki kicsiny körben világra szóló dolgoknak az alapját megvetni nagy és dicső emberi hivatásnak tartja; aki az Isten országa terjesztésében számottevő tényező lenni igyekszik: annak szeretni, becsülni, tisztelni kell azt a viszonyt, melyből élet sarjad, élet támad a nagy Isten dicsőségére emberi nemzetünk boldogítására!

Amen.

MELKÓ ISTVÁN.

AZ ÖRÖK ÉLET NAGY KÉRDÉSE.

— Vasárnapi. —

Luk. 10, 23—37.

Aki komolyan törekszik arra, hogy jó lelkiismerete legyen és birja az örök élet boldog reménységét, annak bizonyára életbevágó dolog ez a kérdés: *Mester! mit cselekedjem, hogy az örök életet vehessem?* Csakhogy nem egyedül azon fordul meg az ügy: Mit cselekedjem; mert akkor kielégítő volna a felelet: *A törvényben mi van megírva? mint olvasod? Ezt cselekedd és élsz.* Az eredeti görög szövegben nem úgy olvassuk, hogy *vehessem*, hanem *örököljem* az örök életet. Az örökségem nem szerzeményem, nem az én cselekedetem, hozzájárulásom által száll reám. Az örök élet örökségét nem vehetem, mint valami ragadományt, hanem mint kegyelmi adományt, mint ingyen való ajándékot minden én érdemem nélkül. Ez a helyes álláspont, melyen igazán megérthető ama kérdés: *Mit cselekedjem, hogy az örök életet vehessem?*

Erre az álláspontra helyezkedik mai evangéliomunk is. Közönségesen azt tartják, ez az evangéliom az irgalmas samaritánusról szól és a felebaráti szeretetre tanít. Ugy is van! De ezzel, hogy *szerezd a te felebarátodat, mint magadat*, a legszorosabban összefügg, ugyanabba a 27-ik versbe van foglalva ez is: *Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szivedből és teljes lelkedből és minden erődből és teljes elmédből.* Senki sem szeretheti igazán felebarátját, hacsak nem lakozik szívében Istennek szeretete. És mikép' teljesedjék meg szívünk Istennek szerelmével, ha annak lángját nem Jézus gyújtotta meg bennünk, akinek személyére, munkájára vonatkozik ez: *Sok proféta*

és király kívánta látni, amiket ti láttok és hallani, amiket hallotok.

Mózes és Krisztus Jézus, törvény és evangéliom mai szent leczkénknek veleje. Törvény és evangéliom a helyes álláspont, amelyről ezt a kérdést: *Mit cselekedjem, hogy az örök életet vehessem,* megszívlelni akarjuk.

1.

Nagyon szükséges fölvetnünk ezt a kérdést. Ez az első.

Sok, igen sok kérdés van, amelyről azt tartják, hogy főkérdés, égető napi kérdés; melylyel foglalkoznak a tanács-termekben, a csapszékekben, tanyákon, hétköznapi és ünnepnap és amelyek miatt össze is különböznek szinte a tettelegességig. Ilyen kérdés például választások alkalmával, de egyébkor is, a pártkérdés, melyet sokan oly életbevágónak tartanak, hogy órákig elhanyagolják foglalkozásaikat, csakhogya e kérdéssel foglalkozhassanak. Ilyen a kenyérkérdés, főképp' szük esztendőkbén, de egyébkor is, mely miatt elkeseredett harcz folyik sokszor a betevő falatért, sokszor a zsirosabb konczért. Ilyen a pénzkérdés, a mammon szolgálatában, hogy mikép' lehetne kevés fáradsággal, rövid idő alatt kincseket gyűjteni a molynak és a rozsdának. Ezeken kívül mindegyik embernek még külön más kérdése is van, mely miatt nappal nem képes dolgozni, éjjel nem tud nyugodni. Minden napnak megvan a maga szorgalmatossága, minden szívnek megvan a maga gondja. És mindegyik ember azt véli, az ő terhe a legnyomasztóbb, az ő kérdése a leglényegesebb.

És ha annak járunk utána, mindezek a nagy napi kérdések mire vonatkoznak: azt találjuk, hogy hiú, mulandó dolgokra, színes virágokra, melyek egy ideig pompába öltözködnek, de hamar elhervadnak és helyök sem ismerzik; hogy kizárólag testi javakra vonatkoznak, a léleknek javát nem is érintik. De kérdezem, mi legyen nagyobb előttünk, az-e, aminek csak rövid időre van jelentősége, vagy az, ami az örökkévalóságra is érvénynyel bír? az-e, ami csak a testi jólétre van befolyással, vagy az, ami a lélek javát mozdítja elő? az-e, ami elmúlik, mint e világ és az ő dicsősége, vagy az, ami megmarad mindörökké?

Aki valaha hallotta: Nemcsak kenyérrel él az ember . . . aki valaha olvasta: Nemde nem nagyobb-é a lélek, hogyan az eledel . . . aki valaha meggondolta: Mit használ valakinek, ha mind e világot megnyeri is, ha az ő lelkét elveszti . . . aki valaha szívére vette: Keressétek először Istennek országát és annak igazságát, a többiek mind megadatnak nektek: arra nézve ez a kérdés: Mit cselekedjem, hogy az örök életet vehessem? az egyedüli, nagy és fő életkérdés, mert ennek jelentősége nagyon az életre és az örök életre.

Sokszor tegyük föl e kérdést, sőt legyen az szüntelen szemünk előtt és szívünkben, ünnepnap, hétköznap, örömben, bánatban!

2.

Bölcs ember, aki a Mesterhez intézi őszinte, üdvkereső szívvel, hogy tőle választ kapjon. Ez a második.

Aki e kérdést: *Mit cselekedjem, hogy az örök életet vehessem*, a nagy világ előtt veti föl, sokfelől, sokféle választ fog kapni. Nagy a száma a csudaorvosoknak, kiknek minden bajra van szerök, minden sebre van tapaszuk! Miként az orvosok a betegnek tanácsolják: Próbáld ezt, próbáld azt és az orvosszereknek se vége, se hossza; miként az éhesnek mondják: Edd ezt, edd azt, hisz' sokféle eledel kerül a természet három országából: akép' nagyon kész a nagy világ a jó tanácsal: Cselekedd ezt, cselekedd azt és az örök életet veszed; erre menj, arra tarts és nem fogsz eltévedni. De annak a sok jó barátának tanácsa már sok embernek gyomrát alaposan elrontotta és egészségét tönkre tette. Az a sok csudaorvos már sok embert gyógyíthatatlan nyavalyába döntött orvosszereivel. És azok az útmutatók már sok embert a veszedelembé vittek, nem az örök életre!

Ha pedig valaki arra ügyel, követik-e maguk ezek a tanácsadók tanácsukat: észre fogja venni, hogy nem! És akiben csak egy szikrája van a józan észnek, be fogja látni, hogy nem lehet jó, őszinte tanács, amelyet maguk a tanácsadók sem követnek. És ha valaki komolyan követni akarja útmutatásukat, reá fog jönni, hogy egyikök

jobbra igazít, másikuk balra, egyikök előre, másikuk hátrafelé. Az oly utak azonban, melyek kiinduló pontjuktól ily ellentétes irányban vezetnek, lehetetlen, hogy egy cél felé vezessenek, amely felé mindnyájunknak törekednünk kell. Bölcs azért az az ember, aki ezt a kérdést: *Mit cselekedjem, hogy az örök életet vehessem*, őszinte, üdvkereső szívvel a Mesterhez intézi, hogy tőle választ kapjon.

Az írástudónak kérdése nem származott őszinte, üdvkereső szívből. Kísérteni akarta őt. És kifogásokkal élt, akarta magát igazítani azzal a kifogással: *Ki az én felebarátom*; holott jól tudta, jól olvasta a törvényből, mit kell cselekednie, hogy az örök életet vehesse. Krisztus Urunk feddhetette volna őt: Te képmutató, mit kísértgetsz engem, miért tetteted magadat, mintha nem tudnád, nem értenéd, mit olvassz a törvényben. Mégis nem feddődött, hanem szeliden, kiméletesen megszegyenítette őt egy történet elbeszélésével. És a választ ekép' vette ki magától a kérdezősködő írástudótól. Ám aki őszinte lelkiismerettel kérdezősködik tőle, mint például Nikodemus, annak nyiltan és alaposan válaszol az Isten országára vonatkozó dolgokról. Mert ő Istentől küldetett tanító mesterül és Istennek útját igazán tanítja, azt az utat, amely Istenhez vezet. Boldogok mi, hogy ahoz a nemzetséghez tartozunk, melyről mondatik: Ti látjátok, amit sok proféta kívánt látni, de nem látta; ti halljátok, amit sok proféta kívánt hallani, de nem hallotta. Aki e Mestert hallgatja, hallja az örök élet beszédét; aki őt követi, nem téved el. Az Ur legyen a mi mesterünk, az ő ígéje legyen a mi lábainknak szövétneke és az ő lelke vezessen az egyenes úton! Ez a második.

3.

Boldog ember, aki az ő válaszára ügyel. Ez a harmadik.

Az ő beszédére ügyelni több, mint azt hallgatni. Sok ember hallgatja, de nem ügyel reá, feledékeny hallgató. Az ígének jó magva az út élen marad. Eljönnek az égnek madarai s föleszik azt. Vagy a tövisek közé esik. És a tövisek elnyomják azt. Az ő beszédére ügyelni annyi, mint

jó szívvel befogadni az ígét, miként a jól elkészített föld befogadja a magot és gyümölcsöt terem. Az ő beszédére ügyelni annyi, mint kincseket gyűjteni az isteni íge kincses bányájából, tanácsot keresni annál, akinek neve *Tanácsos*. És milyen feleletet ád e kérdésre: Mit cselekedjem, hogy az örök életet vehessem? *A törvényben mi van megírva? mint olvasod?* Aki az örök életet akarja venni, annak tehát a törvényt kell megtartani. Bizony ez sokat mond. Halljad csak a törvény rövid summáját: *Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szivedből és teljes lelkedből és minden erődből és teljes elmédből; és a te felebarátodat, mint magadat.* Tehát teljes szivedet, teljes elmédet, teljes lelkedet, minden te erődet kívánja az Ur.

Az Istent mindenek fölött szeressük, mondja a káté. És a te felebarátodat, mint magadat. Amit magadnak istenesen kívánsz, azt kívánjad és ha lehet azt cselekedjed minden embertársaddal, akár jóakaród, akár roszakaród legyen. Ezt tanultuk gyermekkorunkban. A parancsolat summája a tiszta szívből, jó lelkiismeretből és igaz hitből való szeretet. A szeretet a törvény betöltése is. Miként áll dolgod a törvényvel? Kicsoda mondhatja: Életemnek minden napjában, minden órájában teljes szívemből, teljes lelkemből, minden erőmből és teljes elmém-ből szerettem Uramat Istene-met és felebarátomat, mint magamat? A legjobbak is kénytelenek bevallani: Istene-m, szeretlek, de jaj, elfelejtlek gyakran, éltemben . . . és kénytelenek beismerni, hogy tulzott önszeretetük sokszor elhomályosította bennök a tiszta felebaráti szeretetet. A törvény tehát nemcsak Istennek akarátát ismerteti meg velünk, hanem azt is, hogy az ellen sokszor és sokféleképpen vétettünk. A törvény által vagyunk a bűnnek ismerete.

És aki elfedezi az ő vétkét, jól nem lesz dolga; aki pedig megvallja és elhagyja, irgalmasságot nyer. Mit cselekedjem, hogy az örök élet reményével vígasztalódjék lelkem, midőn a bűntudat nyugtalanít? Az írástudó megadta feleletét és Krisztus Urunk elfogadta. De kicsoda tarthatja azt meg? Azonban előbb, mintsem a törvénytudó az ő kérdéseivel előállott, Krisztus már megadta a megnyugtató választ. Evangéliomunk első soraiban olvas-

suk: *És a tanítványokhoz fordulván, monda őmaguknak: Boldog szemek, amelyek látják azokat, amelyeket ti láttok. Mert mondom néktek, hogy sok proféta és király kívánta látni, amiket ti láttok; de nem látták; és hallani, amiket hallotok, de nem hallották.* Amit Isten az atyáknak megígért régen, az ő kegyelmének ígérete bételjesedett Krisztusban. Sokaknak szemei nem látták, ami látnivaló volt Krisztusban. Sokan ma sem látják. A hitetlenség vont hályogot szemeikre, a hitetlenség keményíti meg szívöket. A tanítványok ellenben látták és hallották, ma is sokan látják és hallják a hit által. És a hit által boldogok! Ügyelj hát a feleletre, melyet evangéliomunk ad e kérdésre: *Mit cselekedjem, hogy az örök életet vehessem.* Ügyelj a szeretet szavára, melyet a törvény hirdet és amit a törvény parancsol, azt cselekedd; ügyelj a szeretet szavára, melyet az evangéliom hirdet és higj a Jézus Krisztusban!

Amen.

KUND SÁMUEL.

KEGYELEM BŐL ÜDVÖZÜLUNK.

— Vasárnapi. —

Gal. 3, 15—22.

K. A! Egy indiánust, aki a keresztyén vallásra tért és igaz hittel vallotta a Krisztust, arra kért a barátja, hogy beszélje el megtérésének történetét.

— Jer — mondá az indiánus — megmutatom néked.

Ekkor elvezette barátját az erdőbe, ott száraz galyakat szedett össze s egy tisztáson körbe rakva azokat, meggyújtotta, a közepre pedig egy férget helyezett. Midőn a féreg érezte a hőséget, ide-oda kezdett mozogni egyik helyről a másikra menve, de mindenütt égette a tűz. Miután hiába keresett utat a szabadulásra, visszatért a kör közepére, ott kinyújtózkodott s kétségbeesve várta a halált. Ebben a pillanatban az indiánus kiragadta a lángok közül, letette a földre, hogy meneküljön s így szólt:

— Így volt az velem is. Megismertem gyarló, bűnös voltomat. Bűneim egész sulya reám nehezedett. Istennek haragos, tüzes szemei fénylettek körülöttem és fölöttem s égettek, mint a tűz. Megkiséreltem, hogy szabaduljak, de lehetetlen volt, mindenütt égetett a pokol és kárhozat tüze. Kétségbeesve vártam a halált. Ekkor megjelent Jézus, kiragadta lelkemet a kínok közül s kegyelemből szabadságot és életet adott.

Kegyelemből! mondja az indiánus. Igen, K. A! az isteni kegyelem szabadít meg minket a pokol és kárhozat emésztő tüzétől, az isteni kegyelem nyújt szabadságot, életet és üdvöt. A világ fiai vagy egyáltalán semmit sem törődnek az örök élettel és az üdvösséggel, vagy pedig önerejükből akarják azt elnyerni és kiérdemelni. Az isteni

kegyelemről mit sem akarnak tudni. Ez pedig nagy tévedés, mert önerejéből, cselekedetei, érdemei árán az üdvöt senki el nem nyerheti! Az üdv alapja és föltétele az isteni kegyelem s a Krisztusban való hit. Erről tanít, ezt bizonyítja szent leczkénkben Pál apostol is. Mérlegeljük tehát ez alkalommal ezt a hitigazságot:

Kegyelemből üdvözülünk.

Szent leczkénkben az apostol azt bizonyítja, hogy Isten

1. *kegyelemből tett üdvigéretet;*
2. *kegyelemből nevelt az üdvre;*
3. *kegyelemből váltotta be ígését.*

1.

Isten kegyelemből tett ígését az üdvre nézve.

Midőn az Ur fölhívta Ábrahámot, hogy hagyja el hazáját, rokonait, atyjának házát s menjen a megígért földre, akkor tevő neki az ígését: *A föld minden nemzetségei megáldatnak tebenned* (1. Móz. 12, 3.). Megújította és megerősítette az Ur Ábrahámnak adott ígését Mória hegyén, midőn Ábrahám Isten parancsára föl akarta áldozni fiát, Izsákot. Az Ur akkor így szólt hozzá: *Megáldatnak a te magodban a földnek minden nemzetségei* (1. Móz. 22, 18.). Mi indította vajjon a mindenható Istent ilyen nagy, dicső ígésre. Talán adott néki Ábrahám előbb valamit, amit vissza kellett fizetnie? Vagy talán a föld népei tettek neki valami jót, amiért meg kellett őket jutalmazni? Óh nem és ezerszer nem. Semmi más, mint végtelen kegyelme és szeretete az emberek iránt, indította őt arra, hogy ilyen ígést tegyen. Olyan itt az Urnak cselekedete, mint midőn a hatalmas, gazdag ember végrendeletében egy szegényt tesz meg javainak örökösévé. Azért nevezi az apostol is az Urnak ezt az ígését végrendeletnek s azt mondja róla: *Az embernek megerősített testámentomát senki erőtelenné nem teszi, sem ahoz hozzá nem ad.* Tartsuk tehát mi is, K. A! az Istennek ígését, testámentomát tiszteletben, semmit hozzá ne tegyünk és semmit el ne vegyünk belőle, hanem inkább dicsőítsük az Urat végtelen nagy kegyelméért.

De lássuk, mi volt a tartalma, jelentősége annak az ígéretnek: *Megáldatnak a te magodban a földnek minden nemzetségei?* Micsoda mag az, amely áldást hozott a föld minden népére? Senki más, mint dicső Megváltónk, az Ur Jézus Krisztus. Az Urnak emez ígérete az a fényes csillag, mely évszázadokon át ragyog és világít az ó-szövetség népének. Ez az ígéret az Urnak kegyelmes végrendelete, amely manapság is érvényes mindazoknak, akik hisznek a Jézus Krisztusban.

Ahogy cselekedett az Ur az egész emberiség történetében, ép' úgy cselekszik az egyes keresztyén életében is. Kegyelemből tett ígéretet az egész emberiségnek, kegyelemből tesz ígéretet minden egyes keresztyén embernek. Ígéretet tesz mindjárt a szent keresztségnél. Itt az Atya Isten megígéri, hogy igaz, szerető menyeei Atyánk lesz, tőlünk pedig azt kívánja, hogy szerető gyermekei legyünk. A Fiu Isten megígéri, hogy Megváltónk és Üdvözítónk lesz, tőlünk pedig azt kívánja, hogy tanítványai, követői, testének tagjai legyünk. A szent Lélek Isten megígéri azt, hogy vezetőnk és vigasztalónk lesz, tőlünk pedig azt kívánja, hogy úgy éljünk, hogy az örök életet elnyerhessük. Az Urnak e kegyelmi ígérete az a fénylő csillag, amely egész életünkön át fénylik s minden sötétséget elűz életünk egéről. Óh, dicsérjük és magasztaljuk nagy kegyelmét, mely nekünk ezt az ígéretet adta s méltatlanságunk és hűtlenségünk dacára föntartja azt!

2.

De dicsérjük őt azért is, hogy *kegyelemből nevelt az üdvre.*

Midőn Izrael népe Mózes vezetése alatt a Sinai-hegyre érkezett, akkor adá az Ur választott népének a törvényt, a tiz parancsolatot. Megígérte neki, hogy elárasztja őt testi-lelki javakkal, áldással, ha a törvényt betölti s hozzá hű marad.

Itt azonban az a kérdés merülhet fel: Hát nem egy új szövetség ez, amit az Ur ott a Sinai hegyen kötött népével? S ez új szövetség által nincs elfelejtve, elodázva az az ígéret, amit Ábrahámnak adott? Nem függ-e az üdv

s minden áldás a törvénytől s annak betöltésétől? Óh, semmiesetre sem. A Sinai hegyen adott törvény által az Urnak előbb tett üdvigérete nem szűnt meg, nem lett érvénytelenné. A mi Urunk és Istenünk nem ingatag, változékony, aki ma így, holnap másként beszél és tesz. Amit ő egyszer mondott és ígért, azt minden biztonnyal megtartja és betölti. Ha az ember az üdvöt és boldogságot elérhetné a törvény s annak betöltése által, akkor az Ur bizonyára nem tette volna Ábrahámnak azt az ígéretet, hogy az ő magvában megáldatnak a föld minden nemzetségei. A Sinai hegyen adott törvényt nem vehetjük új szövetségnek, melyet az Ur kötött volna választott népével, mert az ily szövetség nem lenne méltó a mindenható szent Istenhez. A törvényben két fél szerepel. Az Isten, aki üdvöt és áldást ígér, ha törvényét betöltik és az ember, a nép, amely viszont engedelmességet és hűséget ígér a nyerendő áldás és üdv reményében. Az Isten és ember azonban nem egyenlő felek, akik valami közvetítő által ily szövetséget köthetnének egymással. A mindenható Istenhez csak az oly szövetség illő és méltó, amelyben ő mindent ad, az ember pedig mindent elfogad. Ilyen szövetség pedig egyedül az az ígért, amelyet Ábrahámnak adott és a Krisztusban teljesített. A törvény csak követelményeket és tilalmakat állít elénk, de nem képes megeleveníteni, vagyis azoknak teljesítéséhez, betöltéséhez szükséges erőt és akaratot megadni. Ezt a mindentudó bölcs Isten még sokkal jobban tudja, mint mi gyarló emberek. Ezért nem tette függővé az élet, az üdv elnyerését a törvény betöltésétől, hanem ingyen adja azt, kegyelemből.

De itt, K. A! csodálkozással fogjátok talán kérdezni: Minek adta tehát az Ur tulajdonképpen a törvényt? Az apostol a szent leczkében így felel: *A törvény a bűnök okáért adatott, amíg eljő a Mag.* Az Ur ígéretet tett Ábrahámnak, de az ígért nem teljesedett be azonnal, hanem csak századok mulva, midőn megjelent a megígért Üdvözítő, Ábrahám magva. Az ígért és annak megvalósítása között hosszú idő tölt el. Erre az időre adta az Ur választott népének a törvényt. A megígért Messiásnak

azért kellett eljönnie, hogy boldogítsa, bűneiktől megtisztítsa mindazokat, akik hisznek benne. De hogyan hihettek volna őbenne, hogyan vágyódhattak volna a megváltás, az üdv után, ha előbb meg nem ismerik bűnös, gyarló voltukat? Ezt lehetővé tette a törvény. A törvény, mint valami tiszta tükör, megmutatta kinek-kinek bűnös, gyarló voltát. A törvény tehát nem volt egyéb, mint nevelő mester a Krisztusra, mely nevelte, előkészítette az embereket a Krisztusra, előkészítette arra, hogy őt hívő, örvendetes, hálás szívvel fogadhassák. S mindezt az Ur tisztán csak kegyelemből tette. Kegyelemből adá a törvényt, kegyelemből nevelt a törvény által az üdvre.

Éppen így tesz ő az egyes keresztyén ember életében is. A szent keresztségnél kegyelemből gyermekévé fogadja a megkereszteltet, azután ugyancsak kegyelemből tovább vezeti, neveli az üdvre. Teszi pedig ezt a szülék, tanítók és ígéhirdetők által, akiknek az a feladatuk, hivatásuk, ami a zsidó népnél a törvénynek volt. Teszi továbbá a szent Lélek által, elküldvén azt szívünkbe, hogy működése által szívünket, egész életünket megjobbítsa, megszentelje. Óh, dicsérjük és magasztaljuk az Urat, hogy nekünk kegyelemből az üdvöt megígérte s kegyelemből mind ez ideig nevelt az üdvre!

3.

De magasztaljuk őt végül azért is, hogy *üdvigéretét kegyelemből beváltotta.*

Az írás mindent bűn alá rekesztett, hogy az ígért Jézus Krisztusban való hitből adassék a hívőknek, mondja szent leczkénkben az apostol. Az Ábrahámnak tett ígért bételjesedett. Az idők teljességében megjelent a Krisztus, az Ábrahám magva, a Szabadító, a megígért Messiás, akiben megáldatnak a föld minden nemzetségei. Kegyelemből küldte őt Isten e világra, kegyelemből adta a halálra, hogy az ő halála által a benne hívő lélek kegyelemből bűnbocsánatot, megigazulást és üdvöt nyerjen. Amit a kegyelem Istene Ábrahámnak Mória hegyén megígért, azt a Golgota hegyén beváltotta.

Kegyelemből küldte Isten Jézust e világra az emberi

nem megváltására, kegyelemből küldi el őt hozzánk is. Az ő kegyelméből hirdettetik közöttünk az ő szent evangélioma. Kegyelemből küldi el hozzánk szent Lelkét, hogy a hitben megerősítsen. Ha a halál álmából fölserkenünk; ha bűneinket töredelmesen megbánjuk s bűnbocsánatért esedezünk; ha bűneink tudatában a Megváltó és Szabadító után áhítózunk: ez mind az isteni kegyelem műve bennünk. Ha a hitben állhatatosak és szilárdak maradunk; ha mindvégig megmaradunk Istennek és a mi Urunk Jézus Krisztusnak szeretetében; ha az ő erejével és segédelmével győzedelmeskedünk a bűn és a sátán fölött; ha ama nemes harczot megharczoljuk, pályánkat megfutjuk, hitünket mindvégig megtartjuk: ez mind az isteni kegyelem műve bennünk. Ha végül ítélő széke elé kerülünk; ha földi életünk hibáit, bűneit könnyőreletes szemmel mérlegelni fogja, jó cselekedeteinket, ha még oly gyarlók voltak is, kegyelmesen fogadja; bűneinket megbocsátja, megigazít, az örök élet koronájával megajándékoz és szent országának örömébe bécocát: ez mind az ő isteni kegyelmének műve lesz, amelybe helyezzük minden reményünket és bizodalunkat.

Kegyelemből üdvözülünk! Ez igazság mellett maradjunk állhatatosan. Csak az Ur kegyelmét magasztaljuk; magunknak ne tulajdonítsunk semmi érdemet, dicséretet. Csak az Ur kegyelmét keressük; magunknak ne tulajdonítsunk semminemű igazságosságot. Csak az Ur kegyelmében bizzunk és reméljünk; magunktól pedig távolítsuk el a csüggedést és kishitűséget. A világ fiai hadd vessék meg ezt a kegyelmet; hadd emelkedjenek képzelt bölcsességükben fölébe; hadd véljék képzelt erényességükben, hogy arra nincs szükségök: mi csak magasztaljuk és dicsérjük ezt a kegyelmet, keressük ezt a kegyelmet, vessük hitünket és bizodalunkat ebbe a kegyelembé most és mindenkoron.

Amen.

Ziethé nyomán

DROPPA SAMU.

ISTEN TEMPLOMA.

— Vasárnapi. —

2. Kor. 6, 16.

K. T! A szent írás szomorú leírását adja az emberi természetnek és a tapasztalat is azt mutatja, hogy az ember messze eltávozott eredeti igazságától s így elidegenedett Istentől, tudatlansága s szívének vaksága következtében. Isten nincs ott a gondolataiban. Nem is szeret rá emlékezni, azt mondván: *Távozzál el tőlünk, mert a te útaidnak tudásában nem gyönyörködünk!* (Jób 21, 14.) *Vigyétek el előlünk Izraelnek szentjét!* (Ésa. 30, 11.) Ily teremtményektől Isten méltán visszavonulhatna, méltán megszakíthatna velök minden érintkezést és elhanyagolhatná őket örökre. De a helyett *azt a gondolatot gondolja magában, hogy ne legyen számkivetve előtte az eltaszított sem* (2. Sám. 14, 14.). Ahol a bűn bővülködik: még inkább a kegyelem s ahol a bűn uralkodott a halálra, ugyanott a kegyelem uralkodik az igazság folytán az örök életre, a Jézus Krisztus által. Ő szenvedett egykor mint igaz, az igaztalanokért. És most ti, keresztyének, akik egykor messze voltatok: közel jöttetek a Krisztus vére által és megváltattatok, megigazítottatok, megszenteltetek és lettetek az élő Isten templomává.

A hajdankori templomok azokról az istenekről nevezettek el, amelyeknek szenteltettek. Így volt: Bachus temploma, Diána temploma, Mars temploma stb. Ti pedig az élő Istennek vagytok temploma.

E tételnél vizsgáljunk meg két dolgot, t. i. *Istennek és az ő népének jellemzését.*

Lássuk Istennek jellemzését.

Az élő Isten. Miért neveztetik Isten élőnek? Először azért, hogy megkülönböztessék a bálványoktól. Hajdan sok isten és sok ur volt. Azt olvassuk, hogy az emberek *okoskodásaikban hiábavalókká lettek és az ő balgatag szívök megsötétedett. Magukat bölcseknek vallván, balgatagokká lettek és az örökkévaló Istennek dicsőségét fölcserélték a mulandó embereknek és madaraknak és négylábú állatoknak és csúszó-mászó állatoknak képmásával* (Róm. 1, 21—23.); így változtatták Isten igazságát hazugsággá és a teremtett dolgokat tisztelték és szolgálták a Teremtő helyett, aki mindörökké áldott. De hát mit segíthettek a bálványok rajtuk? Holt anyagból voltak, emberi kéz által készítve. Voltak szemek, de nem láttak; füleik, de nem hallottak; volt nyelvök, de beszélni nem tudtak. Akik csinálták őket, hozzájuk hasonlókká lettek; így jár mindenki, aki bízik bennök. Óh, mennyit köszönhetünk a kijelentésnek, amely megmutatta nekünk az élő igaz Istent, ki végtelenül méltó minden tiszteletre, imádatra; aki lát minden könnyet, hall minden sóhajt, megnyíht minden fájdalmat!

Élő Istennek neveztetik továbbá Isten *léte fenségénél* fogva. Minden a világon élő lénynek olyan az élete, amilyen a természete. Egy féregnek ép' úgy van élete, mint az embernek, egy bogárkának, mint egy angyalnak; de mekkora különbség egyik és másik között! Milyen élete lehet hát annak, kinek értelme véghetetlen, hatalma határtalan, ki jelen van mindenütt, tud mindent, fölötte áll a veszélyeknek, kiben nincs változás, sem annak árnyéka, ki mindeneken uralkodik, az áldott Egyetlen!? Hatalmaság, ki egyedül bír halhatatlansággal! Óh, ki tudná rajzolni vagy elképzelni egy ilyen lénynek életét?!

Élő Istennek neveztetik azután *erejénél és hatalmánál* fogva. Neki önmagában van élete és tud életet teremteni. Ő az élet forrása; azért mondja Dávid: Nálad van az élet kútfeje. Az élet millió patakban ered őtöle. Ő ragyog a nap minden sugarában; ő mozog az óceán minden csöppjében. Ha gondolunk a növényvilágra, fákra, füvekre, virágokra: az Isten ott. Hát az állatvilág? A rengeteg teremt-

mény, látható és láthatatlan, levegőben, földön és tengerben, mind tőle vették lételöket. És ő tart fenn mindeneket. Mindeneknek szemei őreá néznek és ő ad nekik eledelt alkalmas időben. Ő megnyitja kezét és megelégit minden élő lényt. A testi életet, melylyel a világba jövünk, a lelki életet, melylyel az egyházba lépünk, a dicsőséges életet, melylyel a mennybe jutunk: mind egyedül ő adja. Méltán neveztetik hát élő Istennek.

Élő Istennek neveztetik végül a *módnál* fogva is, mely szerint őt *szolgálunk* és *imádnunk* kell. Lényegének természete meghatározza a szolgálat minőségét, melyet kíván tőlünk. Az Isten lélek és akik őt imádják, szükség, hogy lélekben és igazságban imádják. Imádása kell, hogy lényének megfelelő legyen. Aztán, mivel ő szent, nekünk is azoknak kell lennünk. Legyetek szentek, mert én szent vagyok. S mivel ő kegyelmes és meghallgatja az imát, nekünk sem szabad közönyösen, érzéketlenül közelednünk őhöz, hanem az apostol szerint buzgóknak kell lennünk lélekben, szolgálván az Urat. Ugyancsak az apostol mondja: *Mennyivel inkább Krisztusnak a vére, aki örökkévaló Lélek által önmagát áldozta föl ártalanul Istennek, megtisztítja a ti lelkiismereteket a holt cselekedetek-től, hogy szolgáljatok az élő Istennek* (Zsid. 9, 14.).

*

Lássuk most már az Isten népének jellemzését.

Ők az élő Istennek temploma. Igaz ez róluk egyetemlegesen. Pál azt mondja efézusi levelében (2, 20. 21.): *Kik fölépítettetek az apostoloknak és profétáknak alapkövén, lévén a szegletkő maga Jézus Krisztus, akiben az egész épület szép renddel rakattatván, nevedik szent templommá az Urban.* A Messiásról így szól a jövendölés: *Imé, egy férfit, a neve Csemete, mert csemete támad belőle és megépíti az Urnak templomát! Mert ő fogja megépíteni az Urnak templomát és nagy lesz az ő dicsősége...* (Zak. 6, 12. 13.)

Az Isten népe kezdettől fogva mindenütt csak egy egyházat alkotott. Bár sok juh, de egy akol; sok ág, de egy fa; sok tag, de egy test; sok kő, de egy épület. És

mint az épületben némely kövek közelebb vannak a fundamentomhoz, mások távolabb, de mégis mind azon fekszenek és bár némelyek magasabban vannak, mások alacsonyabban, mégis ugyanazon épület részei és összeköttetésben állanak egymással: így van a Krisztus egyházánál is. Bármekkora különbség legyen a keresztyének közt állásra, méltóságra, jóllétre vagy kegyelemre nézve, ők mégis csak egy egyházat alkotnak és ez az egyház az élő Istennek temploma.

Minden más templomnak el kellett pusztulnia. Hová lettek a pogányvilág nagyhirü templomai? Hol van a Salamon, a Zorobábel temploma, mely oly sokáig fennállott? Nem pusztultak-e el? De másként van a Krisztus egyházával, az élő Isten templomával. Ez ronthatatlan anyagból épült és sem ember, sem ördög pusztító keze nem árthat néki. Ezen a pokol kapui sem vehetnek diadalmat.

De e mellett, K. T! minden egyes hívő is, aki hisz a Jézus Krisztusban, az élő Istennek temploma. Először a *fölszentelésnél* fogva. Minden hajdani templomot valamely istennek szenteltek s különösen annak tiszteletére használták; így a keresztyén ember is Istennek van szentelve. Azért mondja Dávid: *Tudjátok meg, hogy kedveltjévé választott az Ur* (Zsolt. 4, 4.). Választotta a maga céljára és kegyelmére s őmaga is elválasztotta magát, önként alárendelvén magát Istennek s nem csak így imádkozik: Uram, a tied vagyok, tarts meg; hanem ezt is mondja: Óh Uram! más urak uralkodtak rajtam eddig; de ezentúl a te nevedről emlékezem. Ő most már Istennek szenteltetett és szentté lett előtte.

Másodszor az élő Isten templomának nevezetik, mert annak *lakásául* szolgál. A templomról mindig azt hitték, hogy az valamely istennek a lakóhelye. Így a keresztyén is Istennek lakóhelye. A Salamon templomának fölszentelésekor eljött Isten a dicsőség felhőjében és birtokába vette azt, mint tulajdonát. Ma nem kevésbé van jelen híveinek kebelében. Ott van mindenütt; jelenléte betölti az eget és földet. De nem lakik mindenütt. Hol lakik hát? Bennök fog lakozni és velök járni, mondja őmaga. Aki

a szeretetben marad, Istenben marad és Isten is abban, mondja János apostol. Ugyancsak ő mondja: *Erről ismerjük meg, hogy benne maradunk és ő mibennünk; mert a maga lelkéből adott minékünk* (1. Ján. 4, 13.). A keresztyéneknek bizonyásaik vannak az Isten bennök létéről; olyan érzelmeket, hajlamokat, szándékokat tapasztalnak magukban, melyek csakis az ő működése folytán származhatnak, működése pedig föltételezi jelenlétét.

A keresztyén az élő Isten templomának nevezetik végül, mert benne is Isten *imádtatik*. Valamely templom annak az istennek tiszteletére, imádására szolgált, amelynek építették. Az Isten imádtatik minden keresztyén ember szívében is, még pedig nem testi gyakorlattal, üres ceremóniákkal, ami keveset használ. Ő mikor Istent imádja, nemcsak szájával, de főként szívével teszi azt s ha keresztül láthatnánk a külső emberen, ha megtekinthetnők a belső embert s így betekintheznék Isten templomába: látnók ott az érzelmet, mely az Isten igazságát keresi; az akaratot, mely őt választja; a lelkiismeretet, mely őt féli; látnók ott, hogy ő szívében összhangra törekszik Istennel, hogy könyörgése, mint jó illat, Isten elé emelkedik s kezeinek fölemelése áldozatul szolgál.

*

Tanuljuk meg ezekből K. T! Isten *csodás leereszkedését*. Érezte ezt Dávid is, azért mondá: Micsoda, óh Uram, az ember, hogy meglátogatod őt!? De Isten még ennél többet tesz; nemcsak meglátogatja, hanem benne lakik. De hát — kérditek — valóban hajlékává tehet-e ő ilyen nyomorult, bűnös teremtményeket, mint mi vagyunk? Ám azt mondja a magasságos és felséges, ki lakik az örökkévalóságban, kinek neve szent: Én magasságban és szent helyen lakom; de a töredelmes és alázatos szívű emberrel is, hogy megelevenítsem az alázatosoknak lelkét és megéleszsem a töredelmeseknek szívét.

Tanuljuk meg továbbá a keresztyén *kötelességét*. Az apostol azt mondja: Az Isten temploma szent, mely templom ti vagytok. Ha valaki az Isten templomát megszeplősíti, elveszti azt Isten. Mindig szörnyü vétkeknek tartották

egy templom megfertőzését. Áldott Urunk szent haraggal verte ki a templomból a pénzváltókat, árusokat, azt mondván: Ne tegyétek az én Atyámnak házát kalmárságnak házává. Nekünk sem szabad semmivel se megszeplősítenünk lényünk templomát; nem szabad abban megtűrnünk bármiféle bálványt, avagy tisztátalanságot, mely itt a földön oly könnyen ragadhat ránk. Akkor az Isten Atyánk lesz, mi pedig gyermekei. A tisztántartást ki kell terjesztenünk testünkre, lelkünkre egyformán. Az apostol így szól: A ti testetek a szent Lélek temploma. Azért dicsőítsétek az Istent testetekkel, mely az övé.

És aztán tanuljuk meg a keresztyén *méltóságát*. A maguk szemében érdemetlenek ők és azt mondják Jóbbal: Ime, én gonosz vagyok! A világ pedig nem ismeri őket. De mik ők Isten szemében, a szent írás szerint? A föld sava, a világ világossága, tiszta edények, alkalmasak a Mester használatára; szent papság; a szent Lélek temploma; Tehát nem a külső helyzet szerint ítéljük meg őket, hanem belső valóságos jellemök, vallás-erkölcsi értékek szerint. Igyekezzünk hasonlók lenni Sion polgárához, kiről azt mondja az írás: Tökéletességben jár, igazságot cselekszik, igazságot szól szívében; nem rágalmaz nyelvével; nem cselekszik felebarátjával gonoszt s nem szerez annak gyalázatot. Kinek szeme előtt utálatos a gonosz; de az Urat félőket tiszteli.

Végül jegyezzük meg, hogy van temploma az élő Istennek, de van a sátánnak is. S valóban, ha ti nem vagytok az élő Isten temploma, akkor a sátáné vagytok. Óh, mily szörnyűség a világ fejedelméhez tartozni, ama lélekhez, mely ott működik az engedetlenség fiaiban! Mily szörnyű dolog, lakása lenni az ördögnek. A mindenható Isten fordítsa szíveteket magához s értesse meg veletek az evangéliom áldott czéizátát, mely szerint a sötétségből világosságra, a sátán hatalmából Istenhez akar vezetni titeket és adjon nektek örökséget azok között, kik megszenteltettek hit által, mely vagyon a Jézus Krisztusban.

Amen.

W. Jay után

TÓTH KÁLMÁN.

SZENVEDÉS ÉS ÖRÖM.

— Vasárnapi. —

Jak. 5, 13.

Mi e földön az én életem?
Öröm s ürem változása;
Ha ma szerencsémeket szeretem,
Holnap lehet fordulása.

Igy zengedez a vallásos keblű énekköltő. Szavainál tömörebben már alig lehetne kifejezni e földi életnek tartalmát, lényegét. Csakugyan öröm s ürem változása az. Mert miként a nyár és tél, a fény és árnyék: úgy változik életünkben is a boldogság és a fájdalom. Nincs emberi élet, mely csak a szenvedések lánczolatából állana; ép' úgy nincs, mely csupa derű, csupa öröm lenne. Az éjszakát mindig nappal követi s a nappalt ismét éjszaka váltja föl; nemcsak a külső természeti világban, így van ez a mi életünkben, lelki világunkban is. Mint isteni Megváltónk mondja: *Ti szomorkodtok, hanem a ti szomorúságtok örömré fordul* (Ján. 16, 20.) s viszont: *Jaj nektek, kik most nevettek; mert sírni és jajgatni fogtok* (Luk. 6, 25.).

Sőt akárhányszor nem is lehet megvonni a szenvedés és öröm közt a határvonalat. Mert gyakran könnyeinken át is látjuk az élet rózsapírját és a bánat kérgén keresztül is érezzük az öröm sugarának melegét s viszont mikor örvendünk és vígadunk, sokszor már akkor szívünkben hordozzuk a fájdalom csiráját. Nagy igazság rejlik a költőnek abban a mondásában: „Fájdalom a boldogságnak egyik alkatrésze“; vagy mint a mély tapasztalású ótestamentomi bölcs tanítja: *Nevetés közben is fáj a*

szív (Péld. 14, 13.) . . . Valóban olyan a mi életünk, mint az égboltozat, mely az egyik pillanatban még felhőtlen s a másokban — úgy lehet — már fellegek borítják; sőt gyakorta: míg az egyik fele verőfényes, a másik borongós, ködös. Jól mondja a költő: „Borong az ég, majd megkékül, mosolygás a könny testvére . . .“

Öröm és üröm, fény és árnyék, mosoly és könny változása lévén tehát ez az élet, az a kérdés: hogy e borús és derűs változások között hogyan viselkedjünk keresztyénekhez méltóan, miként hordozzuk a szenvedések keresztyét s miként élvezzük az örömök poharát. Jakab apostol erre nézve azt tanácsolja:

1. *Szenved-é valaki köztetek? Imádkozzék.*
2. *Öröme van-é valakinek? Dicséretet énekeljen.*

1.

Szenved-é valaki köztetek? kérdi az apostol. S e kérdésre feleletet ad az a tengernyi sóhaj, mely a szívek mélyéről feltör, az a sok forró könny, mely a szemekből aláperreg.

Óh, hány embernek élete már anyagi tekintetben sem egyéb örökös küzdésnél és szenvedésnél! Mennyit kell verejtékezniök, mennyit kell fáradniök és szenvedniök azért a mindennapi kenyérért. Különösen a mai nehéz megélhetési viszonyok között, midőn egyfelől az élet fentartására szolgáló eszközök hovatovább drágulnak, másfelől pedig az igények, valamint a társadalmi és állami kötelezettségek egyre szaporodnak s velök szemben a keresetforrások mind nehezebben hozzáférhetőkké válnak, sőt mindinkább eldugulnak. De még ha az anyagiakért való küzdésnek és szenvedésnek mindenkor megvolna a kívánt sikere! Ámde hányszor vész kárba a leghívebb, legszorgalmasabb munkálkodás is, midőn egy kései fagy, egy nyári nap rekkenő hősege, egy hirtelen kerekedő égi háboru, vagy valami pusztító féreg tönkretesz a mezők kalászat, a kertek és szőlők termését; midőn a mostoha külviszonyok leforrázzák odaadással ápolts verejtékkel öntözött reményeink virágát, gyümölcsét. S az ilyen elemi csapások hány szívből fakasztják föl aztán a panasznak és fájda-

lomnak szomorú hangjait s nyomukban hány házban üt tanyát az inség és nélkülözés. Az anyagi szenvedés.

De némely házak talán hirből sem ismerik a szűkölködést, mégis könnyben ázik az arcz, mégis sötét felhő borong a homlokon. Vajjon miért? Mert a békétlenségnek és viszálykodásnak átkos ördöge fészkelte be magát a családtagok közé s teszi megunt teherré, gyötrelmes pokollá rájok nézve az életet. Az egyik helyen engedetlen és hálátlan gyermekek keserítik meg a szülők szájában a betevő falatot s ássák meg idő előtt számukra a sírt. A másik helyen meg az egyenetlenség éke szorult a házastársak közé s amint nap-nap után beljebb fúródik közejök, nyomására míg egyrészt folyton mélyül és nagyobodik a vérző seb, másrészt ék-szerű fokozatossággal távolodnak és hidegülnek el egymástól azok a szívek, akik pedig örök szerelmet, örök hűséget esküdtek egymásnak . . . Óh ti szerencsétlen szülék és boldogtalan házasok, nem csodáljuk, ha könny rezeg pilláitokon és sóhaj kél ajkaitokon; nem csodáljuk, ha az apostol kérdésére: — *Szenved-e valaki köztetek?* — talán még felelni sem tudtok, úgy elfogja, úgy összefacsarja szíveteket a fájdalom. De minek is a szó, mikor az a néma könny, az az elfojtott, eltitkolt sóhaj érthetően megadja a feleletet!

Másutt meg bár a legnagyobb egyetértés és szeretet füzi össze a családtagokat, miért hogy mégis könnyhullatás a kenyerek éjjel és nappal?! Nézz csak jól körül és megérted mindjárt. Itt a gyötrő betegség kórházzá változtatta át azt a hajlékot, mely annak előtte az éden és boldogság tanyája volt. S az a kiseded szoba, mely talán még tegnap is az örömtől és daltól visszhangzott, ma már a keserves és kínos nyögésektől hangos. Amott a halál könnyörtelen kezével kidöntötte az életerős tölgyet, vagy letépte a nyiló virágot s gyászt borított egy szerető családra. Itt az édes anya hullatja könnyeit drága gyermekének kihült hamvai felett, ott a hű nő — most már özvegy — kétségbeesett jajszava és az árvák szívszakgató zokogása tölti be a házat . . . Emitt az éjszaka magányos csendjét egy vergődő, bűnbánó léleknek sóhajtozása töri meg, ki elhibázott multján kesereg. Odább egy ifju siratja remé-

nyeinek tündérvárát, jövőjét, melyet durva kezekkel semmisítettek meg irigy, gonosz lelkű emberek. Bizony, nem ok nélkül nevezték már a régiak *síralomvölgy*nek ezt a földet, hisz' amerre nézünk, ameddig ellátunk, könny és vér, zokszó és panasz mindenütt.

Óh, hol a szív, melynek bánatja nincsen?

Boldogságot ki vásárolhat kincsen?

Hol a kebel, mely még nem vérezett?

Fájdalomtól ki menekülhetett?

Mily sokan vannak aztán az ilyen szenvedők között, akiket a fájdalom, a szenvedés teljesen kivetkőztet keresztyéni mivoltukból! Az egyik zúgolódásra, durva káromkodásra nyitja meg ajkait, elégedetlenkedik sorsával s föllázad az isteni gondviselés ellen. A másik daczosan fölemelt fövel vagy közönnyt színlelő, fásult szívvel hordozza a szenvedések keresztyét. A harmadik leroskad a fájdalomak súlya alatt, elveszíti bizodalját, hitét és reményét, kétségbeesik. A szenvedésnek e szomorú és keresztyénellenes következményeitől: a zúgolódástól és istenkáromlástól, a dactól és világmegvetéstől, a kishitű csüggedéstől és kétségbeeséstől az imádság óvja meg az embert. Azért mondja az apostol: *Szenved-é valaki köztetek? Imádkozzék!*

Igen, *imádkozzék!* Mert igen nagy és áldásos a hatása az imádságnak. Az imádságban járul a szenvedő, a megsebzett lélek Isten elé, hogy kiöntse előtte panaszát, keservét. Az emberek előtt ugyanis hiába tárjuk fel bűtől és gondtól terhelt szívünket. Nem szeretik azok a panaszt hallani s ha meghallgatják is, ritkán éreznek együtt velünk, ritkán osztoznak fájdalmainkban. A legtöbbször érzéketlen közönnyel, unott egykedvűséggel fordítják el tőlünk füleiket. És még jó, ha ki nem nevetnek panaszos szavainkért, ha lelketlen kárörömmel nem nézik kínos vergődésünket. Éppen azért, ha semmi egyéb áldása nem volna is az imádságnak, mint hogy benne és általa Isten előtt kipanaszkodhatjuk magunkat, kiönthetjük szívünknek fájdalmát: már ez magában véve is sokat ér, nagy megkönnyebbülés és nagy vigasztalás.

Pedig még sokkal nagyobb jelentősége is van az imádságnak. Nem csupán az, hogy Isten meghallgatja,

hanem, hogy be is teljesíti azt. Hogy szenvedéseink terhének hordozásához erőt ad, hogy fájdalomtól meggyötört lelkünkre gyógyírt csepegtet. Hisz' ő maga mondotta: *Hívj segítségül engem a nyomorúság idején, én megszabadítlak téged* (Zsolt. 50, 15.). Avagy nem tapasztaltad-e, ezt, K. T! önmagadon is elégszer már? Nem tapasztaltad-e, hogy midőn buzgó szívvel könyörögtél Istenhez, ő mindannyiszor megmutatta szabadító kezét s kimentett a nyomorúságból: sebeidet bekötözte, fájdalmaidat lecsillapította? Vagy ha nem tapasztaltad, nem érezted volna még, próbáld csak meg! Ha megfogyatkozik házadban a kenyér s szívedet megszállják az anyagi gondok: imádkozzál, mert az imádság a lélek eledele s ha a lélek jóllakott, könnyebben bírja a test a nélkülözést. Ha a szenvedések súlya alatt roskadozol s gyöngeségedet érzed: imádkozzál, mert az imádság köt össze az erőnek és hatalomnak ama kútfejével, melytől te is erőt nyerhetsz. Ha a csapások szemeidben könnyeket fakasztanak: imádkozzál, mert az imádság az a napsugár, mely felszárítja azokat. Ha életsajkádát a viszontagságok hullámai hányják-vetik: imádkozzál, mert az imádság a szív horgonya, mely Istenhez kapcsol, hogy a kishitőség és csüggedés örvényei el ne sodorjanak. Ha reményeidnek hervadásán keseregsz: imádkozzál, mert „miként a tömjén új életre kelti a paraszt, úgy üdíti fel az imádság a szív reményeit“ (Goethe). Ha kebledben a bűnök vihara dúl: imádkozzál, mert az imádság az a delejtű, mely a viharból és fergetegből kivezet ama boldog kikötőbe, hol a vétkes szenvedélyek hajjai elsimulnak. Akármi bú ér, akármi bánat; jöjjön rád az emberek rosszakaratóból, vagy önhibádból; támadjon kívülről, vagy teniszívedben: imádkozzál.

Szenved-é valaki köztetek? Imádkozzék.

2.

Öröme van-e valakinek? folytatja tovább az apostol. *Dicséretet énekeljen.*

Borura derü, tartja a közmondás. Amint a télre, bármily lassan muljanak is napjai, eljön a tavasz; amint az éjszaka után, bármily sötétnek és hosszúnak látszik is az,

megvirrad a reggel: úgy a bánatot is előbb-utóbb öröm váltja fel. Hisz' amint mondottuk „öröm s üröm változása“ ez az élet. Amily elszomorító tudat ez egyfelől, másfelől meg ép' oly megnyugtató és vigasztaló is. T. i. hogy minden fájdalomnak és szenvedésnek egyszer vége szakad; miként a koronás zsoltáríró éneklí: *Este bánat száll be hozzánk, reggelre öröm* (Zsolt. 30, 6.) s más helyütt: *Akik könnyhullatással vetnek, vigadozással aratnak majd* (Zsolt. 126, 5.). Vagy a költő szavaiként: „A kizajlott búfelhőkön szép szívárvány támad.“ Sőt minél nagyobb és borusabb volt a bánat, annál nagyobb és tisztább utána az öröm. Mert a fájdalom nem más, mint az elveszett és visszanyerendő boldogságnak a keserű orvossága; mert a könny csupán a szív örömvirágainak éltető harmata. Már pedig

Ha nem kap harmatot, elfonnyad a mezőség,
Nem élhet meg a szív, ha könnye elapad;
Az üdv jelképe: fa, min reszket az eső még,
S a letört galyakon mégis virág fakad!

Ugy van, virág fakad. Ki volna hát az, aki az apostol kérdésére — *Öröme van-e valakinek?* — tagadólag rázhatná a fejét, mint akinek semmi öröme nem lenne, vagy nem lett volna, mint aki ez életben semmi örömet nem várna, vagy nem várhatna többé!

Az egyik örül világi előmenetelének. A földműves annak, ha két keze verejtékes munkáját áldás koronázza s földje a belévetett magot bőséges kamatokkal fizeti vissza; az iparos és kereskedő, ha szorgalmát s fáradhatatlan tevékenységét jóllét és meglegedés kíséri; a hivatalnok, ha ügybúzgóságát s lelkiismeretességét siker és előrehaladás jutalmazza. A másiknak meg az erkölcsi örömben van része. A szülőnek, midőn látja, hogy gyermeke mint gyarapodik napról napra testben és lélekben, Isten és emberek előtt való kedvességben; a házas társaknak, midőn a kölcsönös megértés és szeretet otthonukat a békesség szentélyévé avatja; az aggastyánnak, midőn a hála és a multak emléke besugározza élete alkonyát; az ifjunak, midőn a remény és képzelet megaranyozza jövőjét. Igen, mindenkinek kijut az örömből: az egyiknek

így, a másiknak úgy; az egyiknek több, a másiknak tán kevesebb. De nincs senki, aki az örömök kelyhét soha ne ízlelte volna, akinek életútján csak tövis teremne, rózsza egyáltalán nem nyílnék.

Csakhogy igen sokan nem tudnak az örömök poharával bánni. Ha isznak belőle, mindjárt megrészegülnek tőle. Mert hát olyan az öröm, mint a bor, mely megvidámítja, de akárhányszor meg is részegíti a szívet. Olyan az öröm, mint a rózsza, mely színével és illatával gyönyörködteti, de nem egyszer el is kábítja a lelket. S könnyen érthető, hogy annál inkább, minél nagyobb és minél több az. Óh, ha a szenvedések és fájdalmak között nehéz keresztyénhez méltóan megállani, talán még sokkal nehezebb az örömök közepett. Mert ha a szenvedés sokszor zúgolódásra készít és elcsüggeszt, addig a boldogság igen gyakran felfuvalkodottá és gőgössé tesz. A fájdalom a szívet megnehezíti és lefelé vonja, az öröm ellenkezőleg könnyüvé teszi és elragadja, mignem gazdátlan léggömbként a szelek játékává és martalékává válik.

Hányan kapatják el teljesen magukat az örömtől és szerencsétől és nem tekintenek sem Istenre, sem emberre. Mint a kevély Fáraó, ki azt mondá: *Kicsoda az Ur, hogy szavára hallgassak? . . . Nem ismerem az Urat* (2. Móz. 5, 2.); mint a durva Nábál, aki a szükölködő Dávidnak követeit szitokkal utasítja el magától; mint a vígan lakmározó gazdag, aki az ajtaja előtt fetregő szegény Lázaron nem könyörül. Hányan egészen önérdemüknek, fáradozásuk és szorgalmuk gyümölcsének tartják az örömnek különféle tárgyait: a jóllétet, a gazdagságot, a sikert. S e fölfogás mellett megfélelkeznek Istenről, aki pedig azt adta és embertársaikról, akiket pedig abban részesíteniök kellene. Hogy az örömnek ez átkos és keresztyén-ellenes következményeitől: az önhittségtől és büszke fenhéjazástól, az istentagadástól és mások gőgös lenézésétől megóvhassuk magunkat, azért tanácsolja az apostol: *Öröme van-e valakinek? Dicséretet énekeljen!*

Dicséretet énekeljen. Azaz: dicsérje érte az Urat, adjon érte hálát Istennek. Hiszen mint ugyancsak Jakab apostol mondja: *Minden jó tudomány és minden töké-*

letes ajándék felülről való és a világosságok Atyjától száll alá (1, 17.). Ötöle származik tehát az öröm is. Éppen azért miként a napsugár és a harmat nyomán fakad a virág, úgy kell, hogy Istennek kegyelmi ajándékai is fölkeltsék szívünkben a hála érzetét. De nemcsak az Istenhez való viszonyunk ösztönöz az ő dicséretére, hanem a magunk érdeke is. Mert a dicséret, az éneklés ép' oly lelki szükséglete az örvendező szívnek, mint az imádság a búsongó kebelnek: a bánkódó lélek megkönnyebbül, ha kiöntheti panaszát; az örömmel telt szív pedig fölmagasztosul, ha éneken adhat kifejezést érzelmeinek. Továbbá örömünk tartós csak úgy lehet, hogyha a hála és dicséret által fentartjuk az összeköttetést a minden örömök adójával és a minden áldások forrásával. Annak okáért, K. T! ha örömed van, dicsérd érte az Urat; nyisd meg bízgó éneklésre ajkaidat odahaza tied körében, de jöjj el különösen ide, az ő házába gyakorta, hogy itt a hívek közös énekébe vegyülve emelkedjék dicséreted az Ur trónja zsámolyához. Mert szép ugyan egy szál virág is; szép az istenfélő embernek magányos áhítozása is; óh de mennyivel szebb egy egész csokor; mennyivel szebb és meghatóbb, midőn itt száz meg száz szívből, száz meg száz ajakról tör ég felé a hála-zsologsma, a dicséret-éneklés. S az az érzés aztán, mely ilyenkor eltölti kebledet, kísérjen és vezessen el e szent helyről napi foglalatosságaid munkaterére is, hogy egész életed dicséretmondás, istentisztelet lehessen.

De azt se feledjük, hogy az igaz dicséret, *a tiszta és szeplő nélkül való istentisztelet az Isten és az Atya előtt ez: meglátogatni az árvákat és özvegyeket az ő nyomoruságukban* (Jak. 1, 27.). Vagyis részeltetni másokat is az örömben. Abból, amit Istentől nyertünk, juttatni másoknak is, az árváknak és özvegyeknek, a szegényeknek és szükölködőknek: az éhezőt megelégtíteni, a meztelent felruházni, a bánkódót vigasztalni, a sírónak könnyeit letörölni. Az ilyen cselekedetben nyilvánuló dicséret szebb és kedvesebb Isten előtt minden éneklésnél, minden szóbeli dicséretnél. S magára az emberre nézve is sokkal fölemelőbb. Az örömnek ez adja meg igazi fű-

szerét, mert „mi más vón' az öröm, mint örömet szerezni“ (Byron).

K. T! Szenvedés és öröm Istentől származik. Azért a szenvedésekben ne csüggedezzünk kishitűen, mert az az Ur, aki lesújt, föl is emelhet s aki megsebesít, be is kötöz minket (Hós. 6, 1.). Az örömek közt pedig ne bízunk el, mert csak az alázatos és az Urban való öröm az igazi és maradandó öröm. Tartsuk tehát szemünk előtt folyton az apostol mondását: *Szenved-é valaki köztek? Imádkozzék. Öröme van-é valakinek? Dicséretet énekeljen.*

Amen.

KISS SAMU.

ISTENNEK KELL INKÁBB ENGEDNI,

HOGYNEM AZ EMBEREKNEK.

— Vasárnapi. —

Csel. 5, 27—29.

Vannak önként érthető, magyarázatra és bizonyításra nem szoruló igazságok, K. T! Ilyen az apostolok által alapígenkben kimondott igazság is. Aki Istenben hiszen s őt mint a világ örökkévaló törvényadóját és biráját, az emberek szerető édes Atyját imádja, az az ő parancsait is mindenekfölött tiszteletben tartja és ha úgy találja, hogy azzal az isteni parancscsal valamely emberi törvény, vagy rendelkezés ellentétben áll, pillanatig se habozik a felett, hogy a kettő közül melyiknek engedelmeskedjék.

Amaz állítás igazságához, hogy *Istennek kell inkább engedni, hogynem az embereknek*, semmi kétség sem férhet és daczára ennek, mégis alig akad állítás és igazság, mely fölött annyit vitakoztak, melyet valaha annyiféleképpen magyaráztak, melylyel annyiszor visszaéltek s melyet annyiszor félreértettek volna, mint éppen ez.

Alapígenk tudósítása szerint is ez történt, K. T! Jöjjetek, idézzük vissza emlékezetünkben azokat a körülményeket, amelyek között Péter és János apostolok ez igazságra hivatkozni kénytelenek voltak.

A két apostolt a zsidó főtanács, az u. n. synedrium már ismételten kérdőre vonta az evangéliom predikálása és a megfeszített Krisztusról, mint Messiásról a nép előtt tett tanubizonyosság miatt. Az alapígenkben jelzett alkalommal is a főtanács elé voltak állítva s mivel a hatóság tiltó rendeletének nem engedelmeskedtek, az elnöklő főpap heves szemrehányásokat tesz nekik. Az apostolok enge-

detlenségüket eme szavakkal mentik: *Istennek kell inkább engedni, hogynem az embereknek.* Ezzel bátran kinyilvánítják, hogy az evangéliom predikálására vonatkozó megbízatásuk *isteni* intézkedés, míg a főtanács tilalma *emberi* erőszak.

Vajjon ez a mentség meggyőzte a zsidó nép hatalmasait? Vajjon lefegyverezve érezték magukat? Vajjon szabaddá tették az evangéliom predikálását? Egyáltalán nem, K. T! Az apostolok állításával lényegileg egyetértettek ők is, mert az ő iskoláikban is így tanították azt; sőt még a pogány erkölcsstanítók is állítottak föl ehhez hasonló tételeket; de a főtanács az elvet egészen más-képpen vélte alkalmazandónak. A nép fejei abban a véleményben voltak, hogy aki az ő parancsaiknak, vagy tilalmaiknak fejet hajtva eleget tesz, az ez által Istennek engedelmeskedik; míg az evangéliom predikálásáról azt tartották, hogy *az* emberi találmány, káromlás és bűntény gyanánt üldözendő; azért az apostolokkal úgy bántak, mint közönséges gonosztevőkkel; megfenyegették, bebörtönözték, megbotozták őket és az evangéliom hirdetésére vonatkozó tilalmat ismételten megújították.

És másfelől vajjon az apostolokat e tilalom meggyőzte és felhagytak az evangéliom hirdetésével? Egyáltalán nem! A megfélemlítések, fenyegetések és kemény büntetések nem voltak hatással rájuk; sőt örültek, *hogy méltókká tétettek arra, hogy a Jézus nevéért gyalázattal illettessenek* (Csel. 5, 41.). Bátran és lelkesen hirdették Mesterök tudományát, meghagyása szerint s nem sokat törődtek azzal, hogy mi éri őket ezért.

Látjátok tehát, K. T! hogy az apostolok alaptételét: *Istennek kell inkább engedni, hogynem az embereknek,* még a zsidó főtanács tagjai is *látszólag* elismerték, de annak *alkalmazásában* óriási ellentét forgott fenn közöttük. Amit Péter és János Isten iránt való engedelmességnek tartottak, azt a főtanács tagjai bűnténynek bélyegezték.

Azért jöjjetek, K. T! és vizsgáljuk meg az apostolok által felállított alapelveket *a maga igazságában és a mi keresztyén életünkre való alkalmazásában.*

A földi életnek állami és társadalmi jogrendje, mely nélkül se személyi, se erkölcsi, se vagyoni biztonságról és tökélyesbüléstről szó sem lehetne, megköveteli, hogy a felsőségnek és az az által képviselt törvényeknek engedelmeskedjünk; és ez föltétlen kötelességünk is, K. T! de csak addig, míg azok lelkiismeretünkkel és az Istennek lelkiismeretünkbe beoltott törvényeivel ellentétbe nem jönnek. Legfőbb gondunk és legkomolyabb feladatunk, mint végtelen tökéletesedésre rendelt erkölcsi valóságoknak, az, hogy az Istennek engedelmeskedjünk legelső sorban és az ő szent akaratát tegyük életünk egyedüli vezérfonalává.

A mi isteni Mesterünk is ezt tanította, amikor azt mondá, hogy nem azok mennek be a mennyeknek országába, akik folytonosan ajkaikon hordják az *Uram, Uram* kiáltást, hanem azok, akik cselekszik a mennyei Atya akaratát (Máté 7, 21.). *Az én eledelem az — mondá tanítványainak — hogy annak akaratját cselekedjem, aki elküldött engem és az ő dolgát elvégezzem* (Ján. 4, 34.). De hát vajjon miben áll az ő akaratata és az ő dolga, melynek elvégzése reánk bízott? Vajjon hol foglalta össze az Isten az ő akaratát és a reánk bízott feladat mibenlétét egy oly világos és határozott tételben, hogy azt képesek lehessünk az emberi rendelkezésektől és tételtől bármikor oly félreérthetetlen határozottsággal megkülönböztetni, mint a kelő napnak sugarát az éjnek sötét árnyékalakjaitól?

És éppen ez az a pont, melyben a gyöngébb emberi kebel kételye lábmegvető talajt szokott találni magának, K. T! Az idők folyamán számtalan ember maradt felvilágosítás és tájékozás nélkül az Isten akaratata felől. Hisz' maga a választott zsidó nép is évszázadokon át ingadozott az Isten iránt való engedelmesség és az Istentől való vakmerő elpártolás, a kijelentett isteni akarat és a romlásba vivő tévelygés, az Izrael Istene és az aranyborju között; s mialatt egyrészek a jerusálemi templomba vitte áldozatát az egy igaz Isten számára: addig a más rész távoleső halmokon, vagy erdők vadon sűrűjében hajtá meg térdét a bálványistenek oltárai előtt. A kétely és hitetlenség folyton résen áll a legtöbb emberi szívben,

hogy fölemelje fejét mindaz ellen, ami szent és isteni! Az igazság metsző szavától nagyon sok emberi lélek irtózik, akár hallani, akár kimondani azt. A Pilátus-kérdés — *Micsoda az igazság?* — csak visszhangja annak az örök kérdésnek, mely naponkint emelkedik ezer meg ezer emberi kebelben! De mégis nem azok a legrosszabbak, akik még legalább kérdezősködnék az igazság után; hanem azok, akik már az igazságba vetett hitet is egészen feladták s útban vannak, hogy a hitetlenség feneketlen mélységébe zuhanjanak.

Azonban az emberi természet úgy van alkotva, hogy a hitetlenség szédítő mélysége fölött nem képes sokáig vergődni, hanem szilárd talajt keres lábainak s bizonytalanságban vergődő lelke meg nem nyughatik, míg az Istenhez nem jut s az ő neki való engedelmségben föl nem leli üdvét, boldogságát!

Az apostolok fölött biráskodó jerusálemi főemberek is akartak Istennek engedelmeskedni. Birtokában is voltak egy kijelentésnek, noha az nem volt tökéletes; csak az volt a baj, hogy abba tulságos nagy mértékben vegyítették az emberi elemet, önnön véges elméjük gondolataival tévesztették össze, emberi hozzáátoldásaikat az isteni kijelentés bélyegével látták el s aztán abból származott minden nagy tévedésök, hogy azt hitték, hogy kizárólag részükön van a föltétlen igazság. Ezért történhetett, hogy mikor az Ur Jézus Krisztusban a *tökéletes kijelentés* megjelent, boszankodva elfordultak tőle, az Ur fölkentjét keresztre feszítették, apostolait üldözték s az evangéliomot hirdetői vérébe akarták fojtani.

Nem megparancsoltuk-e néktek szigoruan, hogy ne tanítsatok a Jézus nevében? És mégis betöltöttétek Jerusálemet a ti tanításaitokkal és mireánk akarjátok háritani annak az embernek vérét, mondá az elnöklő főpap az apostoloknak. E szavakra az apostolok csak a Jézusnak hozzájuk intézett parancsával felelhettek: Elmenvén, tanítsatok minden népeket, hogy megtartsátok mindazokat, amiket én parancsoltam nektek! Ha ők a főpapi tilalomnak engedelmeskedtek volna, akkor tulajdon lelki ismeretök, Istentől megszabott élethivatásuk és maga az

Isten ellen vétkeztek volna! Bármily kényszerhelyzetben voltak is, egyebet nem tehettek, mint hogy az isteni meghagyásnak engedelmeskedjenek, tudván azt, hogy nincs emberi hatalom, se emberi erőszak, mely az isteni örök bölcsesség útait megváltoztathatná.

A mi életünknek is az Isten iránt való engedelmesség kell, hogy vezérfonala legyen minden körülmények között, K. T! Nekünk, mint keresztyéneknek, egyedül Jézus neve a lobogónk, melyet követni tartozunk. Se szükség, se nyomoruság, se hatalmaskodás, se erőszak nem kényszeríthet arra, hogy ezt a nevet megtagadjuk és nem akadályozhat meg abban, hogy arról a legnehezebb viszonyok között is bátran vallást tegyünk! Ha ez megtörténhetnék: akkor nem szívünkkel, csak ajkunkkal volnánk a Krisztuséi. Tegyük tehát mindig bátran vallást a mi Krisztusunkról; aztán cselekedjenek velünk bármit a Krisztussal ellenséges földi hatalmasságok . . . Vajjon nem annak kell-e vezérgondolatunknak lennie, hogy mivel tartozunk a mi megváltó Krisztusunknak? Avagy nem a Krisztus nevére kereszteltettünk-e meg? Nem tettünk-e életünk egy ünnepélyes pillanatában szent fogadást, hogy hozzá halálig hívek leszünk s lábának nyomait és parancsait követni fogjuk? Az általa megalkotott boldogító lelki közösségbe nem vett-e föl minket s nem annak köszönhetjük-e legáldottabb pillanatait és legboldogabb óráit a mi zaklatott életünknek? Avagy nem a mi Urunk Jézus Krisztus által vagyunk-e békeességben az Istennel s nem általa jutottunk-e be hitnél fogva a kegyelembe is? (Róm. 5, 1. 2.)

De talán azt állítják némelyek tiközületek, hogy előrehaladott, fölvilágosodott korunkban, mikor már az üldözések megszűntek, alig is nyílik alkalom, hogy szoros értelemben vett tanubizonyyságot kelljen tennünk a Krisztusról. Tévedtek, K. T! mert az ilyen tanubizonyyságtételre soha sem hiányzik az alkalom! Ha itt az Isten házában összegyülekezünk, hogy sóvárgó szívünket a Krisztus nevében mondott imádság szárnyain Istenhez emeljük; hogy az ígehirdetés által hitünket erősítsük és a Krisztustól megszentelt életfolytatásra újabban és újabban szent elhatározásra jussunk: mi egyebet tennénk ezek által, mint

tanubizonyyságot a mi Krisztusunkról? Ha gyermekeinket jó erkölcsökben és Isten intésének beszédében neveljük; ha keresztyén komolyság és kegyesség a mi házunknak vezető szelleme; ha a világ mámorító örömeit és csábító gyönyöreit kerüljük; családunk tagjaival és felebarátainkkal békességben, egyetértésben és szeretetben élni igyekszünk: mi egyebet tennénk ezekben és ezek által, mint tanubizonyyságot a mi Krisztusunkról? . . . Napjainkban is vannak Istentől elfordult, elvetemedett lelkek, kik nyiltan és bizonyos fenhéjazó dicsekedéssel hirdetik, hogy ők nem keresztyének többé! Ha ezektől, mint mételetytől óvakodunk, ha ezek mérgét beszívni készek nem vagyunk s velök szemben nem viseljük *lágymelegen* magunkat, hanem tévelygésöket föltárva, bátran megmutatjuk, hogy még hetyke gúnyolódásukkal szemben sem szégyeljük a mi Krisztusunk evangéliomát (Róm. 1, 16.), amely nemcsak megáldó szelleme a mi életünknek, hanem *só és világosság*, mely egyedül képes népünk és mindnyájunk életét az elromlástól és sötétségtől megvédelmezni: mi egyebet tennénk ezekben és ezek által, mint tanubizonyyságot a mi Krisztusunkról?

Ezek mind tanubizonyyságok hitünkéről, szent vallásunkról és üdvözítő Krisztusunkról, de még mindig messze-távol állanak attól a tanubizonyyságtól, melyet boldog emlékü atyáink vérökkel, vagyonukkal és könnyeikkel a börtönökben és gályákon, a vérpadokon és máglyákon tettek s melynek végső szükségben való követésére nekünk is dicsőséges példát adtak!

Az apostolok tanubizonyyságtételökkel nemcsak vallásos, hanem *erkölcsi* életünkre nézve is csalhatatlan vezérfonalat adtak kezünkbe, K. T! Szavaik nyiltsága, bátorsága és mély igazsága jótékony hatást gyakorol reánk.

Ha a parancsnak legalább némi részben engedelmeskedtek volna s a Krisztusról, különösen az ő megváltó haláláról és feltámadásáról nem hirdették volna a teljes igazságot, hanem abból legalább valamit elhallgattak volna: bíráik ítélete bizonyosan szelidebben hangzott volna. De ők azt tartották, hogy a fél igazság nem igazság s annak hirdetése nem nevezhető Istennek való engedelmességnek.

Emberi ítélkezésre tekintetből vagy attól való félelemből ne magyarázzátok ti se félre és ne kerüljésetek soha azt, amit lelketek isteni igazság gyanánt vall; mint keresztyének, éltetek vezérfonalául az *igazságot* állítsátok s akkor inkább Istennek fogtok engedni, hogynem az embereknek!

Az apostolok *illedelmesen* és *méltányosan* viselkedtek bíráikkal szemben. Jól látják magukkal szemben az igazságtalanságot, mégis egyetlen zúgolódó, vagy kemény szó sem hagyja el ajkukat. A földi törvény iránt tartozó tiszteletről, még ha az méltánytalanul bánik is velök, egy pillanatra sem feledkeznek meg. Az emberi szív könnyen föllázad és elkeseredik a méltatlanság ellen, K. T! Ha azt hiszszük, hogy méltatlanul bántak velünk, felebarátainkat cselekedettel, vagy legalább is meggondolatlan kifakadással igen könnyen örökre megbántjuk, sőt ilyen fölizgatott állapotban nem egyszer a köteles tiszteletet is megsértjük. Pedig meggondolhatnók, hogy vitás kérdésekben olyan ítéletet, mely minden ízében pártatlan és mindenik félre nézve kielégítő legyen, gyarló földi bírónak nehéz mondani. Éppen azért, mint keresztyének, éltetek vezérfonalául a *méltányosságot* tegyétek s akkor inkább Istennek, mint embereknek fogtok engedelmeskedni!

Az apostolok szíve igazságtalan bíráikkal szemben is *szeretettel* volt tele. Az üldözés rendesen fulánkot hagy szívünkben, elkeserít és boszúra sarkal, ha még a magunk ügyeért üldöznek is. Az apostolok nem magukért, hanem *embertársaikért* szenvedtek üldöztetést. Embertársaikat akarták megismertetni a mennyei igazsággal, azért fáradoztak, hogy vigasztalást és bűnbocsánatot juttassanak osztályrészökbe. Nem úgy jártak el, mint az emberek legnagyobb része, kiket mások szenvedése és nyomorusága meg nem hat s kik közönynyel és részvétlenül haladnak el szenvedő embertársaik mellett, mint az áronita és lévita a vérében fetregő idegen utas mellett; mert azt tartják, hogy mindenki önmagának igazán felebarátja s megmosolyogják s ügyefogyottnak tartják azt, aki komolyan fogja fel és teljesíti a parancsot: Szeresd felebarátodat, mint magadat, jót tégy azzal, aki háborgat, imádkozzál azért, aki üldöz téged! A Krisztus szeretete élt és munkálkodott

öbennök! Azért mint keresztyének, éltetek vezérfonalául a *szeretetet* tegyétek s akkor bizonyára inkább fogtok Istennek, mint embereknek engedelmeskedni!

Legcsodálatosabb azonban az a *türelem* és az a készség volt, melylyel az apostolok a legmegalázóbb bántalmazásokkal s a végeredményében kikerülhetetlen halállal bátran szembenéztek. Az élet nehéz körülményei között és a halálban mindvégig kitartó béketűrés tanubizonyosága annak, hogy az ember megtanult inkább Istennek, mint embereknek engedelmeskedni. Az emberi szív természeténél fogva türelmetlen, K. T! A szenvedések ellen rendszerint zúgolódunk; a hosszas betegség elviselhetetlennek tűnik föl előttünk; a nehéz sorscsapások kétségbeejtenek és kételkedésre vezetnek. Nagyon sokáig kell járnunk Üdvözítőnk iskolájába, amig megtanulni és átérezni tudjuk, hogy *azoknak, akik Istent szeretik, minden* — még a legnehezebb szenvedés is — *javokra van* (Róm. 8, 28.). Azért, mint keresztyének, éltetek vezérfonalául a *csendes béketűrést* tegyétek s akkor bizonyára inkább Istennek, mint embereknek fogtok engedelmeskedni!

*

Tehát csoportosuljunk mentől sűrűbben a Jézus Krisztus köré; keresztfáját válaszsuk győzelmi jelünkké; gondunk legyen az *egy szükséges dologra* s harcoljunk meg igaz keresztyén hittel s Isten parancsai iránt való engedelmességgel a nemes harcot, melynek kivívását isteni Mesterünk reánk bizta! Küzdjük le első sorban a magunk, aztán a mások bűneit. Harcoljunk az *igazság* fegyverével a hazugság ellen; a *méltányosság* fegyverével az igazságtalanság ellen; a *szeretet* fegyverével az önzés és a *türelem* fegyverével a kételkedésbe vivő zúgolódás ellen: akkor győzni fogunk minden téren, mert az Urnak jobbkeze győzelmet ad nekünk a világ fölött s hitünké lesz a diadalom, mely meggyőzi a világot! (Zsolt. 118, 16; 1. Ján. 5, 4.)

Amen.

Schenkel alapeszméi nyomán

JANCSÓ SÁNDOR.

Magyar gyermek-költők. *Sebők* Zsigmond és *Benedek* Elek képes gyermek-lapja, a *Jó Pajtás* sorra megszólaltatja legjelesebb költőinket a gyermek-költészet szolgálatában. Legujabb, augusztus 20-iki számában *Várad*i Antalnak egy kedves hangú szép versét közli, a kitünő költő egyik legsikerültebb alkotását. Irtak még ebbe a számba: *Murai* Károly rendkívül mulattató kis szindarabot, *Sebők* Zsigmond új kalandokat *Dörmögő* Dömötör tátrai utazásából, *Násza*i Elza hangulatos mesét, *Benedek* Elek szép verset egy képhez, *Zsiga* bácsi tréfás történetet, *Zsoldos* László folytatja érdekes regényét. A rejtvények és szerkesztői üzenetek egészítik ki e szám gazdag tartalmát.

A *Jó Pajtás*-t a Franklin-Társulat adja ki; előfizetési ára negyedévre 2 korona 50 fillér, félévre 5 korona, egész évre 10 korona. Egyes szám ára 20 fillér. Előfizetéseket elfogad s kívánatra mutatványszámokat küld a „*Jó Pajtás*“ kiadóhivatala (Budapest, IV., Egyetem-u. 4.).

NÁNÁSY ISTVÁN

KÖNYVNYOMDÁJA
NAGYBÁNYA, Lakatos-u.

:: Telefon-szám : 43. ::

Vállalkozik mindenféle könyvnyomdai munkák: művek, lelkészi stb. nyomtatványok jutányos áron való elkészítésére.

A Harácsol-féle **MENTHOL-sósorszesz** • kitünő hatású

rendkívüli sikerrel használtatik: bélfelfuvódás és azzal járó csikarások és göröcsők megszüntetésére, az étvágy fokozására, mindennemű rheumatikus bajok: csúsz, köszvény, fog- és fejfájás ellen; a fogakat megóvjaa az odvasodástól, az izmokat rendkívül erősíti s a szemekre is erősítőleg hat, a rosz száj-izt, bűzös lehelletet, a fejkorpát és hajhullást, bőrvizketegséget, kellemetlen láb- és egyéb izzadást, kipállást, pattanásokat és bőratkákat (Mitesser) pár napi használat után teljesen megszünteti. — A Harácsol-féle Menthol-sósorszesz ára használati utasítással: nagy üveg 2 korona, kis üveg 1 korona, minta üveg 40 fillér.

Kapható a készítőnél: Harácsol Vilmos Utódainál Nagybanán, valamint az ország minden jobb kereskedésében, gyógyszerárában és a legtöbb droguerárában.

MEGJELENT

ÉS A SZERZŐNÉL
RÉVÉSZ JÁNOS NAGYBÁNYAI EV.
LELKÉSNÉL KAPHATÓ

KÖZNAPI IMÁK

Százötven reggeli imádság,
Miatyánkkal, betegekért, idő-
járásért mondandó imákkal és
bérekesztő áldásokkal kiegészítve, az imák tartalmát föltáró
betűrendes tartalomjegyzékkel,
diszes, kemény vászonkötésben,
: : : : aranyozással. : : : :

Ára 6 K.

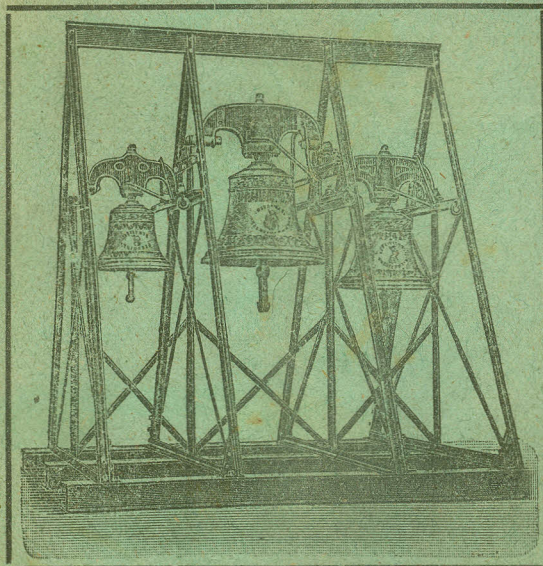
Az IGEHIRDETŐ előfizetőinek 5 K.

SOLTÉSZ ELEMÉR

ÜNNEPNAPOK

Tíz alkalmi egyházi beszéd.

Ára 3 korona.

finomabb harangérczből, tiszta csergő hanggal öntetnek. **Repedt harangok** újraöntetnek; ezek, valamint az új harangok is, a már meglevőkhöz teljes összhangzatban öntetnek. Minden harang hangja előre határozottatik meg. Különösen figyelmeztetjük szabadalmazott kovácsolt vasból készült szerkezetünkre nagy harangok részére, mely által ezek könnyen húzhatók s a falakat nem rázzák. Fakoronával bíró harangok ezen szerkezetre olcsó árért átalakíttatnak. Kovácsolt vasból készült tűzmentes harangállványokat, czélszerű szerkezetben s olcsó árak mellett legjobban ajánlunk. Költségvetésekkel s képes árjegyzékkel postafordultával szolgálunk.

Hazánk legrégebb

harangöntődéje.

Alapított 1816-ban.

Tíz évi jótállás.

Előnyös feltételek

engedtetnek.

Seltenhofer Frigyes Fiai

cs. és m. kir. udv. szállítók

Sopronban.

Ajánlják legjobban berendezett harangöntődjüket a t. községeknek és egyházaknak.

Harangok, bármely nagyságban és zengzetben, csak a leg-